

Јован Зивлак

ПОД ОБЛАЦИМА

Изабране и нове њесме
1979–2014

адреса

час

БИБЛИОТЕКА ЧАС
ИП АДРЕСА, Нови Сад
Књига 31

CIP – Каталогизација у публикацији
Библиотека Матице српске, Нови Сад

821.163.41-14
821.163.41-14.09 Zivlak J.

ЗИВЛАК, Јован

Под облацима : изабране и нове песме: 1979–2014 / Јован Зивлак.
– 1. изд. – Нови Сад : Адреса, 2014 (Нови Сад : МБМ плас).
– 215 стр. ; 20 см. – (Библиотека Час ; књ. 31)

Стр. 199–207: Скандал поезије „Немушто знање” Јована Зивлака /
Драган Проле. – Белешка о писцу: стр. 209–210.

ISBN 978-86-86761-95-8

а) Зивлак, Јован (1947–) – Поезија

COBISS.SR-ID 287117319

ЈОВАН ЗИВЛАК

ПОД ОБЛАЦИМА

*Изабране и нове њесме
1979–2014*

АДРЕСА / НОВИ САД

© Права за српски језик
ИП Адреса, Нови Сад, 2014

Није дозвољено репродуковање овог дела ни у деловима
ни у целини на било који начин. Свако репродуковање
без одобрења издавача биће санкционисано
на основу Закона о ауторском праву.

ТРОНОЖАЦ
(1979)

ЈЕЛА СА ЗАЧИНИМА

да бих написао песму
потребно је да једем
нешто чистог ваздуха
будност и свежањ хартије
(не претерано квалитетне)
времена (свакако времена).
али поезија претходи свему овом
и сад остављам разливене трагове
мрље/мрвице.
док удишем ваздух
пијем воду
скољен нелагодношћу
поезија уздиже и нуди храном
(потаж, свеже месо, зачини изнад свега).
ко додаје одважност
да се заврши с јелом у право време
да се уредно плати (уз одговарајућу
напојницу) и да се након свега оде
тобож с јасном намером
у неком правцу.
живи песници о томе имају одређено мишљење
(али то никако не дотиче оно што називамо
поезијом) врло убедљиво образложено што
може да завара недовољно припремљеног
љубитеља уметности.

док облачим капут чиним нервозан
покрет руком како бих особљу дао до знања
да одлазим (да заиста одлазим) само зато што
овај пут има превише поезије у кухињи
са зачинима за усамљенике
да је то неподношљиво.

БОГ ЈЕ СИЋУШАН

за Данијела Драјојевића

бог је сићушан. у води и у
ваздуху сналази се једнако.
кад је на земљи окрзне ме и одлепрша.
весео је бескрајно из нужности.
безброј пута буде на једном месту
не знам ни кад оде ни кад дође.
запослен је много. чита класике и сваким
даном понешто научи.
све велике уметнике познаје лично
већину цитира без проблема. моја дела
не зна напамет али памти моје лице.
зна моју висину
обим груди
капацитет.
понекад са мношвом на посебном месту поразговара
није богзна како одушевљен. чини ми се да
помало пати што напредујем споро.
жели ми све најбоље у животу и у раду.
кад га сретнем у мноштву ословим га учтиво
питама шта има ново и одлазим журно.
познајем га добро. преносим ти његов поздрав.

ПРИТЕЖЕМ САНДАЛЕ

за Ј. Аћина

бог је костоболан и лежи
у влажној и загушљивој рупи.
с бока на бок стењући
рукама пређу већ изагњилу
своје бескрајности преврће.
свеједно чији бог али један
гледа таласе мора и не броји
више. на дну су шкољке и
медузине кћери и зарасле у маховину
сандале мага. ветар удара у тврде
зидине. седим над јелом и покоравам
се властитој кожи. пружам оруђе
над зделу оно се слаже са силама
природе. само знање увећава моју
наду. дакле једем и срећан сам
што се све дешава онако како се
дешава. со се раствара у води и
вино одлази у утробе оних који
нису ученици. једном руком једем
а другом притежем сандале.
брзо ћу изаћи напоље
остављам на миру муве
да се погосте.

ЧЕЛОМ МЕЋУ ОЧИ

све је уређено. уредно посласано.
душа се весели и премешта у бесмртном
ковчегу. путујем најзад
и то је сасвим довољно.
у лаки озон. пред судију
који ће ме погледом ко маљем. пред
љубавницу што дахће и завлачи ми
склиске реченице под непце. пред творца
што важе моју наду и клима бистром
главом. у митски шумарак. челом
међу очи. путујем и заборављам на
ране љуте. опасујем зглоб по зглоб и
притежем. нек пада киша и нека се сели
реч из таме у таму. затвори врата.
доста је мудријашења и јалове недоумице.
у даљину. у даљину. с брзом машином.
с крепком дружином. у купатило. у шуштаву
пену.

АМИН

какву смрт да изабере
бесловесно тело
добро окупано.
прашума у којој живи врста
звер названа тим и тим именом
авај
бесмртна је. непорециви дух
изнад висова и низина
несамерљиви и вечно живи
амин
бесмртан је.
улазим у каду и моја смрт започиње.
јединствена моја мајка и мојих ближњих
однегована и врла сапутница
шапуће ми миле речи.
трљам уши постојим ли. јесам ли чуо нешто
ново о смрти.
моја мајка и отац рекоше ми: купај се сине
нека те добри дух опомене
изиђи на време или остани.

НОЋНА ПТИЦА. НОЋНИ ЛЕПТИР

ноћна птица
ноћни лептир
удара у зидове
залази у кутове
наваљује на врата.
куда га води заједнички
наш непријатељ.
одлажем сандале и спремам
се на починак.
али зашто се спушта према
мени и пробада ме хладним
очима. је ли прекинута нит
којом је везан за доброг бога.
јесам ли га ја испљунуо или он
мене. ко је кога послао у свет.
јесам ли те убио брате
па ме удараш мртвим крилом по образу.
зашто нада мноме плачеш као
над мртвцем.

ПРЕСЛИШАВАМ СЕ

да ли је узалудна моја нада.
крило материнско. плусак
пламени изнад стола.
ту где сам збрајао хлеб и
вино. под крошњом ораха
стишћући језик. да ли је
узалудна моја нада. веселе
речи. јато мушица. ведрина.
рука покреће витло. проповедник
говори лебдећи изнад мноштва.
јесам ли запамтио научено.
људски језик. законе природе.
седим за трпезом и преслишавам се.

ДАКЛЕ БОГОВСКИ РУЧАК

лишио сам се напора
да доказујем свеопште постојање.
кључ се окреће и шкрипи
у брави. звекет као кад удариш кашиком
о ивицу тањира. постојање
живот
биће
све је то недвосмислено и као
прозирност бескрајна чисто. довољно је
рећи постојим и без придева красних.
шума у даљини дрхтури и многоврсним
језиком збори. само глувоћа не може
да схвати течан говор за обедом
где тврди прибор суштаствени звекет
обнавља. дакле
кртица земљу рије
боговски ручак
величанствени закони
књиге
маказе
вежбе из анатомије. глас бесмртног народа
умножава се и пада по мени
као прашина.

НОВАЦ ЗА НОВАЦ

чврсто на ногама
пиљим у огледало.
бацач погледа. узимач ваздуха.
праслико света.
али то што видим само је сажетак
призор испред пулта мењачнице
новац за новац
отисак у ком се сажимају будућност
и прошлост: весели покретачи удова.
пусто лето. завијање сирене милозвучно.
ах знам који је час.
у лакој одећи пребирати сате
од метежа заклоњен бацач диска
након окрета хита у купатило.
тад разлаже се прашина и мирис зноја
а рука укочена
у највишој тачки изнад главе
спушта се ниже
у огледалу
мртва.

АХ ГДЕ СИ

ах где си.
свеопшта трпка стрепња за
животом. ах где си итд.
божанска ситница у поткровљу
траво
недолична оскудицо.
у мноштву пребива дух и нада
народи и пророци испод споменика.
нико не зна ког ће тврди камен
погодити у главу. чије окрвављено
лице пронеће гомила да свој удес
упозна пред огледалом. ах где си.
суштински
прекрасно
дух и месо да се збратиме. дрво и
дрво. на високим превојима
да расте трава.
ах где си слатка радости и
још понешто од свега.
камен. свила. махагони над узглављем спавача.
сићушан је онај што спасава
међу многим
који умеју боље. ах где си.
блискост. виђено. раздељено.
ах где си.
о томе бих да говорим.

РАДОСНО ЗА ДОГАЂАЈ ВЕЗАН

на темељима овог и оног
требало би наставити градњу.
рецимо зид вертикално уздигнут
над линијом тла.
нимало расипнички
лагано с поуздањем
опеку на опеку
мешавину цемента креча
језика. низати замах
на замах
уздизати вид на већу висину
под црту повучену графитном
оловком. то је дом.
лежим увијен у плахту: топлина
знање. што се мене тиче могу
сићи доле. прошетати. осмотрити
живот итд.
али коцка шећера се раствара
и вода ври.
радосно за догађај везан
ја се не померам.

ГОВОРИМ ЈАСНИМ РЕЧЕНИЦАМА

живећу хиљаду година али
кратко.
трипут да.
извесност је као савршенство.
непорециво и тврдо.
изгладити неспоразум:
напред
назад
јединствен поредак.
пред судијама и сведоцима
говорим јасним реченицама.
свој случај
образлажем пред неколицином одабраних.
из предострожности надахнуто.
то је све.
оно најбитније није у мојој моћи.
живећу хиљаду година.
природа је непрозирна и чврста као камен.
неподупрто тело пада
али са мношћом је сасвим другачије.

ЛАК САМ И ПОКРЕТЉИВ

купам се у води.
на лице пудер наносим.
преко тепиха ходам.
не остављам трагове.
у тачку загледан тако
дубље продирем. за један дан
освојим велико пространство.
лак сам и покретљив. с једног краја
на други брзо се пребацим. све што
освојим предајем драговољно. од многих
бржи сам. они касније дођу и никад не оду.
моје је у одрицању. њихово у збрајању.
ко су ти народи што се сабирају по градовима.
зашто су весели.
ја сам ту давно био и отишао.

ЉУБАВ. ЉУБАВ

непрестано размишљам о
смрти.
јединствено
мушки
зрело.
весео је разговор кад свако
за се полаже рачуне.
киша лије. ах песништво што
с презиром гледа на све трице.
прашњавим се друмом
упутила нада.
љубав. љубав: јединство што
подиже весла и подупире ватру
да не згасне.
дува северац преко стола
падају зачини на плитак
тањир али хладноћа остаје.
морам јести.
бесмртност се расипа лагано
као врела супа.

ЧЕКРК
(1983)

КАКО САМ ОБАВЕШТЕН

напуштам те словце
да тумараш без мене којекуда.
другачије није могло бити:
пријемчивост сведочи о
пријемчивости
то је твоја земља и нека се
над њом разлеже цвркут или
кричање
како му драго. а онај што ће
гурати нос међу редове
видеће штошта. ту ће ваљда
бити соли
али не оне коју сам бацао негда
пред врапца или где другде.
такве се приче више не слушају
како сам обавештен.

ЈЕЗИЧАК

шта цвате у праскозорје
шта ће да се спаруши у сутону
то ће се већ знати у ведрим читанкама.
о безгласни учитељи живота
азбучници из којих се сриче све што ће се збити.
мириси земље. поуке из граматике. људска
радости
што збрајаш се по читуљама. из какве ће се зделе
подићи језик што погађа узнемиреност. ко ће
отворити
смрзнуги буђелар из чијих се преграда
насмешено цери
лице неумрлог творца. насељености са безбројним
придевима
што хучиш кроз непрозирна имена.
комешања. затишја.
сунчанице што се попут уплахирености
повлаче по тамним
угловима. олујни ветрови са севера. растиња
испред
станишта: с природом нестаје наша нада.
споразуми.
судбинске гесте. вера што надвладава елементе.
овде
дакле трепери језичак што повинује се
мудростима

општег бога. овде где је требало да све буде
изложено
великој промени. да ли ће трагаоцу бити
тешко да схвати
те лукаве преображаје. хоће ли знати
иако ветар распршује отиске које оставља
склиско биће
да онај што говори
ма како да напиње вратне жиле
проговара одистински
тек кад пропадне сечиво
којим су му кратили језик.

ОСВЕТЉЕЊЕ ЈЕ СЛАБО

ако постојиш творче
глаголе преокрета.
али већ је безброј пута поновљено
да ни у шта није бачен твој квасац.
ако постојиш
дакле
неумешан
разборит
тврдокоран попут свеца на узвисини
док прати оно што га никад и никад
неће додирнути
може ли икоји створ да затрепери
спомињући твоја подвижништва.
јер шта је учињено да се увећа љубав
и ко је подигао чекрк у висине. а ти где си
кога ословљаваху потомства
у кога гледаху отац и накот
где је ружа из које куљаше речитост
уста где су која ће ме једном за свагда
испљунути. дакле ако постојиш опеко
из тврдих врата
кажи како је читава ствар текла. онај ко је
истински сведок знаће с које узвисине да
посведочи.

или реци: господо. другарице и другови
ту ствар не могу отпевати тек тако
осветљење је слабо
музика очајна
плата тек да преживиш.

ЈЕДАНПУТ

срећник је веле отишао и неће се
вратити (да ли никад више). ах тако се
подупире земљица. напаја трава. тако се
учвршћује учвршћено. и шта је онда
одлажење ако не изневеравање. ако не
ућуткивање устију која су се некад
стишћући цигаршпиц (нпр) приправљала
да изненадно пред вас изруче једну
сасвим личну вечност
у рецимо
зимско поподне. и сад онај који је
донедавно био неко
сасвим непостојан
не удише и не издише и по свему судећи
задуго више неће искушавати то нејасно
одсуство прибраности. и чини се да могу
бити сигуран да један од нас двојице
није начисто с неприкосновеношћу
тог очаја. једанпут. једанпут. као да нас
то једнако не погађа.

МОЈА ДУШО

спушта се вече: природо сутона
величанство таме. шумори лишће
по острвљу.
што је доказиво
што је знано
нека се учврсти
да одоли пред валом ноћи.
што је незнано нека се распе
у брбљању
пред оком љубопитљивца
да се склони у густу маглу
кроз таму нека мине.
градитељ знаног подиже терет
ведру своју намену у топлу перину
склања: пуши се каша. жубори вода.
земља је мека ложница
наде. спојиво са спојивим се спаја.
цимет са циметом. рука са руком.
моја невешта душо
зашто се врпољиш.

ДОЋИ СЛАТКА ЗИМО

јуче сам о животу научио много.
данас нешто више
сутра ћу знати неупоредиво.
али премудри учитељ строго ме гледа
он је проникнуо ствар.
проникнуо је моје превртљиво срце
спознао неверну душу.
он зна шта може да учини нестрпљење
шта пребрза љубав
шта жестоки језик.
о дођи слатка зимо
ведра несанице срцбо усхићење
шибо што падаш на голо месо
хоћу да знам више но што ико може знати
не волим ово ишчекивање.

али не заборави док у драгстору
 посматраш модре
мишице младе мајке
зашто си ту
и ко те је послао.

СКИТАЧ

хоћемо ли разрешити тајну срицања
речи. наук што се огрће било чим
и хоће да удари посред лица (још има
оних којима ће због тога сузе потећи).
хоћемо ли те једном угледати тврди глаголе
што замичеш кроз страву времена.
народ је забављен својим пословима
и ко још да верује великом обећању
ко да се нада немогућем
да сања отворених очију: лопов. разбојник.
варалица.
скитач бездомни што граби напред.
ловац на људе: утврђивач вере са далекометним
жалцем што ће да се урине у врело срце.
грађо што гориш на сопственој жеравици
из дубине не израња ни прелјубница
ни зликовац
ни лихвар
ни сићушна тмица. и чему питања кад онај што
је сишао ни са ким неће запевати
нити ће икад иком ситан новац бацати у лице.

ВОДА ЋЕ ПОРАСТИ

зашто сам напустио то
што сам напустио. зашто је
толики простор остављен изненадно.
зашто сам овде где јесам: полегао по
сасушеној трави
опуштених удова. одакле се упутих да се
сећам на лице које ћу срести на путељку
који не води никуд. ваздух је ваздух док га
тамни жалац не замути
док се не разгори месо и не охлади угљевље
издахом из уских плућа. нема почетка.

нема узрока.

у мноштву да тражим
слику што трепери на ветру који
разбацује лишће. зашто сам оставио дом у ком
је крв мирисала и где је разјарени бог лајао
из сваке даљине. вода ће порасти.

вода ће пресахнути.

јесам ли то могао предвидети. јесам ли то смео
заборавити. не постоји кривац. не постоји знање.
натраг верној љуби: месу које ме овде хитну.
натраг уз степениште из свег гласа певајући.

СЛЕПИ ПЕВАЧ

можеш ли се одупрети о то што
чујеш. ваздух пропушта светлост
гласнице трепере.
залога свему је јединство
ма какво и ма где било. онај ко нема
очи стићи ће далеко вођен туђим
видом. на север. у планине. у градску
вреву међу мноштва звукова. али да ли
је то оно што је жуђено и може ли
сама душа да одгонетне какве је нарави
шушањ за потиљком: незнанац или пријатељ
зла жена
отровна мушкост што хоће попут сечива
да окрзне тетиве злосрећника. онај ко не види
може ли се одбранити:
може ли оскудицу да претвори
у светост.
да залепрша. да прокрвари.
да другом троструке отвори очи и кроз
њих да прогледа.
али душа сатрвена од радовања запеваће
да заувек настани се
у тами језика. одатле чућеш само дахтање
оног који сања.

НЕДОПУСТИВО

није било допустиво рећи:
поезија је мртва. није било
препоручљиво да се открива
исход преображаја. јер биће не
трпи заступника. гледалац не
подноси свезналицу. ипак ствар се
десила и она је по свему судећи
нужна
као што је нужно откровење
као што је извештај силазак
као што је непорецив ударац сечивом
по мезгри. било је заиста непромишљено
да се каже: тај и тај предмет је мртав. или: дух
припада оцу
љубав сину. јер ако све бива онако како мора бити
чему именовања. да се у огледалу прикаже вода
да се у сећање доведе будућност. промена је
жестока
али жестина је несводива. то што је превише
гласно
речено (овде и сад и у било ком времену)
глуваћу на уво
слепцу у брк
овај нико неће разумети.

СЛАВА

певајмо лаке песме
слажимо речи
речце нежне што долазе из ока ничега
што блеште попут провидности и подупиру
бесконечно месо.
о саобразности што саображаваш државе
што спајаш пољске путеве
што водиш ме из улице у улицу
да стигнем пред врата раја
да ослободим се тврдог даха
који искривљује уста
који баца светлост на смрзнуте удове.
ај лаке песме што су попут ластавице
над земљом или под небесима
над општинским тргом или над водама
сићушан један народ што је изишао на чистину
да исплете гнезда на земљици.
слава ластавици. слава земљи. слава градовима
безброј пута опеваним
језиком што препорађа душу
што сабира људство под топла крилца
где нико не пита за твоју плату.

РОВИЊ

киша је природна појава.
тамни облак из ког куља дим
затим ватра и коначно крепка
душица што силази са висина.
гледао сам светицу на врху торња:
окретала се под ударима ваздушних струја
(Das Wetter ist veränderlich тако је срицало
јато цврчака скупљено на бусену траве)
али шта виде очи које окреће поветарац
шта чују уши које лелуја зефир. храну доноси
творац. али тек на ужареном камену ватра ће
опрљити месо и глад ће за трпезом да покрене
вилице створа. онај што преврће новине седи
на земљи. он пева. оглашава се вода и подиже се
венац пене на леђима таласа: es regnet.
оловно тане разлистаће глатку кожу свеца
изнад веђа
док разговара са птицама.

СЕНТАНДРЕЈА

за *Сшојана Вујичића*

није то град у коме ћеш тражити птице
или скупљати травке у преграде хербаријума
на ливадама пратити крта
гледати како иза побережја нестаје прамење
облака. са севера долази зима и лепршају јата
врабаца у ваздуху попут мртвих писмена
а будаласта клио стоји на вратима музеја
и смешећи се
ослушкује звекет новчића. са торњева пада вода
мирис камилице
рузмарина. иза прозора лице неко мину као одсев
врч који нико више неће саставити. о уста што сте
залеђена по књигама из којих се чује
мрмљање слепца
постоји што довршаваш се под рукама
све оно што те је бацало у метеж имена
сада нека заплеше у бучној улици са приказама.

ТАЛИР

имаш тридесет. нешто више рецимо.
толико тога. прошао ово. оно. и сад си
коначно по ко зна који пут ту. и тако ће се
рећи: превише вратоломно. недовољно
узбудљиво итд. да ли је то све за толико
времена. заправо: морало је бити неупоредиво
боље. у чему сам погрешно
ако се сме знати. и ко је уопште одговоран.
али питање које дуби твоје срце (нпр)
не дуби затворена врата. и шта сад.
зар да се с јадом пробдије дан.
а ако ће ко да се пита то нећеш бити ти.
јер може се спустити још ниже.
талир се сели из кесе у кесу и шта да се
учини с тим. дакле
може ли се знати све што ти треба. знаш толико
тога да ћеш сасвим слободно отићи до ђавола.

ПАПАГАЈ

он понавља историју
узима храну: зрневље
из блештаве зделе
тамно месо из ког се подиже пошаст
воду која отицаше из разобрученог
телашца. сироти створ што кричаше
неразговорно
шта ли је хтео изрећи
кога ли је желео опоменути.
отварао је уста
подизао крилца
језик који нисам могао разумети.
али док је изваљен на бок дахтао
крунећи суви ваздух
треперио под ударима издајничке душе
знао сам да певамо исту песму
он и ја.

МАЧКА

безброј пута видео сам то
биће: како нестаје иза угла.
како се протеже отварајући
чељусти на меком сагу
како се нечујно повлачи
лелујајући
у уста таме. и свака је поредба
стајала на стакленим ногама кад год сам
искушавао тајну њене сводивости.
она је неко. она је нешто. и што сам више
кружио у тмици представа она је све тврђе
бивала само она. јер иако се чинило да је
нешто друго
њен бог ме је
прескачући хитро преко кућног прага
намигнувши шеретски
намах враћао тамо одакле сам пошао.
она је она сама. она је сама она. има ли светије
речи која истовремено погађа и издаје.
има ли ведрије
помисли о свету. он је он сам. он је сам он.
а ко сам ја драга звери. ко сам ја светости
што сажижеш сваки језик који хоће да преузме
несамерљиву жестину ако нисам питалац
чије лице тавни у твојим очима.

УЗЛЕЋЕ ШИШМИШ

ко придржава живот
грудвицу ваздуха. дах из којег
излећу вокали. језик што слама се
на оштрим бридовима. ко придржава
руку што залази по староставним
наречјима и котрља се кроз испошћене
удове запуштених градова.

узлеће шишмиш

врло крилце

хладно лице.

жестока постељо

светиљко што гориш

осим тебе не постоји ништа.

НИКАД

ништа се никад неће поновити и ничем
се нећемо вратити. јер иако будемо
изговарали речи то неће бити
исто као кад смо изговарали речи.
иако се будемо враћали тамо одакле смо
пошли то неће бити исто као кад смо се
враћали тамо одакле смо пошли. напред.
назад. шта може бити оно што је било:
барка на води. крљушт на песку. трагови
крта. оно што ће бити тек се успиње
покретним степеницама на којима се твоје
стопало скупља у неудобној обући. а време
што се таложи у тмици душе одговара
тек руци која додаје со
прибор
водом исплахнуту зделу
сечиво с којег су скинути трагови занесености.
из тебе проговара властитост
вапије расипно месо
угарак из густиша
звекет бесмртности који те од стола подиже
држећи те испод мишке и води
међу патуљке.

ШТА ЈЕ САД НА РЕДУ

тако. свет је постао оно што јест.
непорецив. непорецив. и ништа га заправо
не може померити из тог осведочења.
путеви из разних места воде
у разна места. начини су различити
али важно је да се стигне
важно је да се одахне
да се каже и то је готово
шта је сад на реду. речи полазе
из тачака и стижу у друге тачке
и тад ће се рећи: све сам разумео
ништа не треба опетовати
можемо на заслужени одмор.
предмети полазе одбачени рукама
и поново их прихватају руке:
из једне топлине. из простора.
са висине. у савршенство. све је
у сабраности сабрано
и питање је пред том извесношћу
неумесно и сваки приговор излишан.
а ако има шта да се дода
то ће да устукне
да се разлети

пред тамним устима која у твоју
неспокојност пониру
подстичући сићушно срце
да по прилици с цврчцима
запева.

ЛИСЈЕ

шта може бити онај што слуша
харфу (рецимо) цитру или усну хармонику
негде на земљи
где је звук на пример
један свет за себе и где се са стрехе чује
сами анђео врабац.
шта може бити неко ко шестари по писменима
и додирује избочине цртежа
успламтелом душом
што се повија попут лозе.
отисак стопала
купа од земље што је сложи рука
расути ситниш што га сметеност баци да светлуца
кроз времена.
он се пита
лисје што трепери на хрбату прозора
хоће веселим
дахтањем да измери брзину светлости.

НАПЕВ

(1988)

ЗИМСКИ ИЗВЕШТАЈ

могло је све најзад бити
другачије и није се све морало
овако десити. али сваки
исход је догађај
а пристанак и одбијање
две су рукавице пред којима
се врпољимо. да сам можда спретнији.
да сам се од стола брже подигао
да сам то обавио пре тропских
киша или да сам упалио ватру
да ли бих спалио расипно питање.
али исход се не изговара
тама се не описује.
изаћи ћу у невреме
да направим пртину
а знање ћу понети
на ципелама.

НИ

нећемо оде.
нећемо тужбалице.
нећемо песме љубави
ни песме мржње
ни песме о грмљу што још лежи
у памћењу шуморећи. нећемо химне
ни похвалнице
ни пасквиле
ни песме о краљевима
ни песме о синовима што знају да је
глава оног што оставља неостављиво
већ на пладњу окрвављења.
ни песме. ни плачеве. ни крик.
ни уздах.
ни титрај сићушног срца што дахће да се домогне
окриља већег срца. ни титрај већег срца што жуди
да доспе у прозрачност већег срца. ни песме срца.
ни песме душе. ни песме пута. ни песме о
кедровима.
ни песме о лавовима. ни песме лукавости ни
песме
мудрости ни песме поклоњења. ни песме
покајања.
да будемо маховина што узраста на маховини.
ваздух
што покреће се у ваздуху. опстанак што јесте и
што је

душа опстојања. језик што се плоди у језику.

осим

ако се међу нама није узнео један тајни бог
који другачије заповеда.

ни то. ни тако.

никаквог крзмања. никаквог поседовања.

све вам препуштам.

осим речи.

јер то је моја милост и моја непролазност.

јер то је моја земља и моја блудња.

а ви ваше главе сачувајте

како знате.

ВАЈ

тло на које бих да се ослоним
повија се попут ваздуха.
весело се премештам
не познајем снагу грађе.
зашто сам овде:
да повезујем воду с водом
да пред тамним придевом дрхтурим
као потомак ничег да се наслађујем
несводивошћу
да певам без одзива
у тами да не разазнајем ватру
у ватри да не разазнајем светлост.
вај како би рекао ковач узвика
хај како би узвикнуо гонич стада
младићу није све тако црно
није тако лоше
и нема разлога за уплахиреност
за својом си трпезом
на својој си дасци
како ствари стоје
нико ти се неће мешати у посао.

КАШАЉ

и сад кад је зима на помолу
без погодби што би да запевају
из језгра реченица
у тами руку што су на брзину скупљене
попут њушења у брзој сувомразици
непробуђен створ
ситничав
незналица
хтео би целину да повеже у врећу
и да урлајући
избаци врелу и опаку дубину
која га на љубав сећа
на болест
на ударце које је примао
од блакости
што се у трену
у сиктање преобрази.
сав тај кошмар
сав тај мачији кашаљ
он ће обделати
малу топлу баштицу изгазити
и отпеваће све што зна
аууууу.

О ТВОРИТЕЉКО

сутон је пао. врапци се
сновима предају. чувари
на ноге устају.
чује се тешки бат. нешто се
у тмини гради. нешто се велико
снује.
тло се угиба. нада расте.
о заштитнице дела.
о творитељко тамо.
пред каквим ће нам се призором
у бледој зори
очи отворити.

ЦРНИ СИНКО

хтео бих да певам.
из свег гласа да запевам.
али кад помислим
колико је таме у пређим
песмама
колико бола у напевима
несреће у поклицима
моје је братство невично тој уметности
снагу ће нашу да распе ведрина
а онда црни синко
какве користи ће од тога да има
отаџбина.

НАПЕВ

све песме смо испевали. с гласовима
високим
и оне што су на рубовима ничега

неки кажу беше само једна
хеј
хај хај
ај ај.

многа су времена прошла а опомене
беху посејане свуда: човече немаш ли
паметнијег посла. или: стигох до краја
штиоче ни ти нећеш даље.

иако сам дозивао смисао он је посвуд
лебдео у рукавицама поруге која ме
управо сугиже. певаш ли или преписујеш
с камена што у твојој расте башти.
дрво јабуке шумори
са ораха падају плодови. није ли то
исто.

и откуд доспева тај напев: трала ла ла
трала ла ла ла.

ПРЕВОД УСТА

једна су неразумљивим језиком
зборила
друга су просипала влагу и развејавала
плеву.
једна се с другим слагала тако кажу.
што буде изговорено
дочекају спремно
промешају хитро
и пред нас забезекнуте баце.
тако се двоје сусретало
а ми смо слушали превод
зборила су крепко и увек истим гласом.
ко је коме подизао скуте
и мех под непцем покретао
то нисмо знали
и све је нејасније бивало
која се отварају а која затварају
сенка је постала тело
а реч је све више на понорницу личила.
с једних одузето у
друга углављено
све је то по нама пљуштало попут потопа.
времена су гадна
летина неизвесна
а спасоносног лишћа у нашим јазбинама у
изобиљу.

БЕШЕ ЗНАНО

како да разумем слово о
одласцима. изјаве о нестанку.
речи тужне о приметним траговима
човек је узео ташну. спаковао тоалету.
пресавио новине. са стола подигао
дуванкесу. иза ува се почешао
и отишао.
он још јуче беше тако
млад: заносан попут пеликана
сличан олуји. шуморио је попут жбуна.
врапчије чаврљао. очима севао.
скакутао
тамо-амо.
о непрозирности куд је
одлепршао.
дечачки сам плакао.
чамац на води пучина празна.
очију мутних све сам то гледао
једном кад беше знано да смрт је беспрекорна.

ИСПЉУВАК

на земљи расте стабло.
да бих га сагледао
морао бих да га обиђем. корацима
да га сапнем. да га оњушим.
да га окусим.
али тако бих стабло само
окружио чуђењем
обујмио чулима.
то чворновато стабло
ту руку што гледа у небеса
то станиште инсеката
ту ружу у чијим крилима обделавају
птице
тај испљувак земље
те очи што бљескају у огледалу воде
између удаха и празнине
између ничег и ничег
што пламте
и немушност дозивају
да заплаче.

ОКОВРАТНИК

време измиче из руку
мириси нестају у ваздуху.
чега да се сети онај који нема
памћења
шта да заборави ако је све изгубио.
да спреми чамац
обује гојзерице
да подигне оковратник
да се упути према киоску
где тиска се свет
да крене на гробље где певају се
тужбалице.
с оскудним пртљагом у зимској одећи
зар да лута. над мртвацем да зажамори
неразумљивим језиком.
да буде водоземац уваљан у лишће
да слуша воду која не жубори
ледени ветар што удара у окна.
тако значи: у непознатој спиљи
на пустом гувну
у тамној тазбини.

НЕ ВРАЋАЈ СЕ КАСНО КУЋИ

ја који се држах тла
нисам успевао да видим ствари
са довољне висине
ни за потпором не посегнух
да ме саговорник не би
досегнуо. ако је речено:
на удаљуј се од предмета
не враћај се касно кући
не заборави одакле си пошао
не узимај ствари превише к срцу
(сагласност подупире равнотежу)
не знам колико се чврсто држах
упутства: јер могу трчати дуго
могу запамтити што ми је речено
могу листати замршену књигу
могу видети како опада лишће
могу чути хујање ветра
и још нисам проникнуо
како ће то да разуме
онај што посматра ме издалека
и непрестано усмерава према мени
своје седефне уши.

ДРАГАНО МОЈА

звезда вечерња трепери.
лукава ноћца
таре њушку о доворотник.
драгано моја
много тога нас је мимоишло:
светска поезија
божанска музика
срећна земља
људска историја.
трепнули нисмо
улицом смо ишли
збрајали степенике
разгртили месо које нам је дато.
а непрозирност света подупирао је ловац
чекајући да прогледамо.

НИКО

за Цацу

за столом седимо
она столу припада.
његову површину
запосело је растојање
а она се нагиње да га увећа.
да склоним софру
да спустим се на земљу
хоће ли међу нас да долепрша
душа која пева: ја сам прозирност
и ја спајам. хоће ли ми приступити
тада жена
која ће рећи: драгана сам твоја
нико
и ја сам нико
која ће те овенчати.

ЗЕНИЦЕ

она је на прозору
истресала плахту.
у том преокретању обузетост је
урањала у белину и тамно божанство
је низ нишан циљало
невиност горљиву.
да ли ће да замрси
лукове замаха
да затамни тај вид
што се о наборе наслања.
да крикнем са земље.
да пренем ту душу што непробуђена
над амбисом виси
или да пустим да њене се
широко отворе
зенице.

ПОГИБАО

твоје сам име чуо
након толико времена
тамо где су се кретале сенке
и жаморило људство. у полутами
која не беше саткана од таме. у
бљескању које не беше извајано
од бридова сенки. и као што се арго
огледао на води
тако се овде ништа огледало
ни у чему. минулоост
у минулости.
отварала су се врата. у ваздуху се
напињаху тетиве. речи се претвараху
у облак
путовање у погибао.
ти си пребивао скврчен у устима
невеселог питаоца. у тами се превртах
чекајући на хладном спруду
памћење да се огласи
или да севне чељуст.

МИСТРИЈА

дуго је требало да се сабере
душа памћења
дуго смо чекали да се сазна
од какве је грађе свечева мистрија
(што бура не одува
одува поветарац). читав један пород
у томе је устрајао
за ситан новац најпре (тако то обично бива).
вера је подизала крхке удове
нада је падала по урвинама
кратковидост досезала даљину
а посвећена рука и у међуножје стизала.
све се подигло да докона откуд ветар дува
и са које горе зверад силази.
сад кад је немост прозборила
кад је мудрост показала убого лице
кад је даљина за четвртину краћа
весело братство кожу с трупла ће свући
прозирност краву да оњуши
и на упоку тавном
у гајде да засвира.

ТРЕПЕТ

умиру сведоци. нестају анђели.
лица прошарана ожиљцима. очи испуњене
сузама. серафини зла. њихово месо крв је
надимала
невиност подизала.
царства што још трепере у песку
где је требало да буде завичај
сада се још сударају речи: савршенство
и проклетост
љубав и бес.
душе које полетеху да стигну тамо где је
јаловост могла бити ужарена женка
свој пород поздрављају тврдим очњацима.
блискости што напушташ острвље
злато што топиш се по безвучним трезорима
онај што у тишини чека
не сведочи по сећању
и не трчи уназад да претигне
сенку.
он је познао тврди исход
и приправан је да своје срце
изручи целату.

ПИСАР

прво угледах птицу
беше то зеба скакутава
што надлеташе тмасти зимзелен.
и то је трајало таман толико
колико да се не заборави. али како се
вид уселио у моју душу. како су се
с треском отворила врата. како је
падало лишће. како плева
ковитлала испод љубичастог сунца.
очима сам трептао и хитао да писаљком
хладноћу оденем. да је грленим гласовима
испуним. да ваљајући се поринем тело
у порекло и да га зеленим кљуном
сажваћем. а онда ми је дато
да сабирам облаке.
да збрајам вреће испуњене ветром.
да пиљим у часовник и подеоке
да множим. писар је слагао цепанице
у једном огњишту
у другом је горела ватра и није се знало
који је догађај лажан
и који је враг позвао руку
да све то размрсује.

ЗДЕНАЦ

приче о пореклу
и сав тај терет
ти завежљаји недоумица
те посуде у којима здушно чувао си
наук о животу и учење о сенкама
сада можеш одбацити. од ничега можеш
почети
са површине без читљивих трагова и писмена
можеш заридати. знање вели твој крај је
твој почетак
али свет је попут шкољке
у којој се чује скоро један хук
налик многим пређашњим
што призива шуморење
преварног зденца. и ту почиње издајство
сличност се улива у сећање
и оно те приправља овде
где си могао бити само и сабрано ништа
скоро непостојећи
на то да трагаш за целином
за гестовима једне руке
за ситним створом
умножитељем ликова који вели:
то што узимаш дато је
то што дајеш узето је
то што је написано
већ је прочитано

и то што чујеш знање је
које нећеш поколебати
да твоју видљивост свеже
са целином
и да те изручи баш овде у тужну поспаност
где узимаш цигарете и новине
и питаш се:
искрзан и плачан глас што пада са облака
и лепрша одозго с искиданих небеса
није ли то неутаживо и бескрајно ништа
које молих
да ми се обрати.

ПОДЛАЦ

ко чита наше песме
с нашим речима расправља
чисти их од прљавости
и препокрива светим изметом.
ко стоји загладан над водом
и дубоко уздише: ах ах
весели цвркул
умножава разрешнице
и ослобађа кривца
у тамном тестаменту види ведрину
док невино под млазом воде поцупкује.
ко ситним корацима премерава безвучност
и мрмори док лаким ашовчићем
обрађује порекло.

овде
овде је подлац похранио благо
овде се лукаво накашљао
овде је плунуо у леју и посадио лимун
скривајући га у посном лишћу
овде је змијски језик закопао
сакрио уши посејао ветар
овде је та душа коју ваља раздробити
да не цвили неумесно у збору анђела.

ХА

птице певају
не дозива их нико
ни светац ни певач.
вода је замућена
огледало разбијено
а сићушност поваздан
плете кратке сипке реченице.
жбука опада
трава расте
близина се стврдњава
како да слушам та слова
да узвикнем ха
да их одагнам
да певају другде
као што певаху негда
једној души која беше
савршена.

ЧЕГРТУША
пасторале и друге песме
(1991)

ЗАО ГОСТ

ево како сам рођен
то је дуга прича. у стаји. у сушари
међу свињским реповима. у кукурузишту
где докона сврака је чепркала и пољски миш
зиркао плашљиво да не појави се сова. о мудрости
све већ беше записано и као да сам ушао у знани
живот. мајка ме скривала: малу ругобу
која је вриштала
и безубо тражила читаво краљевство.
отац ме порицао.
отуд приче о безгрешности. о бекству
се испредаху
легенде а ја уистину не знам да ли га је било.
после
сам се гурао по училиштима. међу znalцима који
махашу прutom и поцупкиваху док певали су
песме о једином богу. запамтих како се
раздељује
и како се посуде пуне: из веће у мању и никако
другачије.
како се сабира
и прелива и наслутих како црв нападајући
јабуку отвара
тајне школе и заводи ученике. вино и остало
доспеше
после. и лутања. и море. и вода. и гозбе
на којима ми

уста беху као свезана. зашто ме неки чудно
погледаху.
јесу ли хтели да будем палир или рушилац.
певач песама
или зао гост који ствара буку.
посртао сам док чекао сам разрешење
да цвилим у једном животу
или у два да праштам.

ЛОВАЧКА ПРИЧА

на путељку што поскакивао је
између утрина и наслањао се
час на усеке безводне
час на ђубасто растиње
у том раму који као да
беше бачен у прхлу сумаглицу
ничега
две прилике окренуте лицем према дубини
с влажним руксацима из којих лепршаху
лагана крила тетреба
док унаоколо још је звиждала сачма
и запевао бог милосрђа
и кикотала се богиња смакнућа
потоњи отац и син
затегнутих мишића испод
земљом умрљаних одора
као да се спремаху да узлете.
да ослободе се краљевства неприличних
последица
да вину се високо иза сфера у пасју одсутност
и тамо у миру
душе своје да нахране блажене
што секутићима
што умњацима

што топлим језиком преврћући
помешану с месом сачму
и несломљеним рилима
вечно отајство
подупирући.

ТВОР

у бледој зори прогањасмо твора
окрвављену њушку што искрила је
попут неразбукталог пламена међу
укоченим од немуштости шијама.
и његов пламени реп убрзавао је
било посејаним клопкама и подизао
увојке узама које се стезаху
око тврдог послања
које час у устима
анђеоским беше час међу очњацима стрвина.
једино кћерке хладне разборитости
једнако спремне беху са топлих леја
са стаза које оивичаваху луковице
у неисказиву зиму да сиђу.
а ми смо устрептали крилима опкољавали
један већ рашчетворен леш
чија нам се душа са високе греде церила
гледајући кога од нас да награди.

МАЧЈЕ ЊУШКЕ

краткорепи птичар
ваздушастих шапа у убогом
дворишту градском кезио се на врапца
таоца богињиног
која се у вежама изнад закривљеног
степеништа двосекло хихотала.
живица је била ниска
трава спарушена
комађе неба спуштало се са висина
и сливало низ избељене плахте.
поветарац је
клизио низ зидове и окретао главе
онима који се журно успињаху у своја
фосфоресцентна гнезда где су се на
сточићима сјактале улаштене мачје њушке
и ковитлало мишје перје
око руку што се превртаху попут обећања.
сунце беше укочено
месец невидљив.
вилице. шапе. ведре начуљеност.
све је то лисичије жаморило
у кртичијем спремишту
на заспалом пропланку
као напети лукови што се одлажу после
дивљег лова.

ситна искричавост коју је хрт у шибљаку
черечио

и дивљи анђео оплакивао
да се и у пустој крајини
развејава со и сузе терају на очи.

ОТАЦ ИЛИ СИН

хранио је свиње. позивао кокошке.
с врапцима о привиду расправљао.
на пса је гледао као на душу која је
немошћу огрнута. лишће је шумело
затварајући даљину док су се по небу
котрљали олујни облаци. никог није очекивао
док је међу стоку силазила олуја
док је муња осветљавала мачке
које су по дворишту ловиле плеву
и носиле огњиште у трем да не згасне.
пренуо се кад му је гром лизнуо руке
сишао у срце у пламене удове
и порушио зидове које је подупирао ваздух
и посвећивало дисање. то је трајало
кратко као долазак просјака који
тражи избављење
као љуљање тезге коју окрзне неопрезност
расипајући плодове на дохват руке.
са земље је устао
опипавајући тело које је подигао
и присећао се разговора што га је доле водио
ничег да се сети није могао
ни питања које је можда изговорио
ни лика који му се у лице уносио

распитујући се можда да ли је
рођен као отац или син
док је осврћући се са својим животом
руку под руку
хитао да склони главу.

НОКТУРНО

вече је котрљало зелене главе
залазећег светла
ватра је пламтела над хумкама
сенке су лебделе на ћувицима
меки хоризонт се повијао
пред невештим цијуком младог пацова
који је ловио црнокриле кокошке
а на степеништу седела је
немост са устима детета
што је удисало ваздух и издисало обамрлост
дете ничега које није говорило
али очима је сажимало небеско знање
његове плачевне узмахе
и презало од рожнатог репа што узмицао је
у процепима дома у којем ће
рушевна огњишта пламтети
и анђели певати
благословена немости
благословено летење
благословени етеру
благословени накоте
што прождиреш наше темеље.

ОБРЕТЕЊЕ

логори нису постојали.
није постојао ни целат. ни мучитељ.
наше ране су лажне.
јауци нестварни. небо нико није призивао
нико отишао на пут без повратка.
сестре
мајке
лажна су сродства.
наша је патња привид. опомена излишност.
по стратиштима су ликови из прича
питања су прастара гатке
свуда су само сенке промена
које се нису догодиле
и догађаја који неће отпочети.
убице нема. ни иследника
ни размене између живота и смрти
ни анђела ни његовог тамног брата
ни оца ни сина
ни сестринског покрова под зидинама
ни молитви под храстом ни плача на води
ни ропца на камену.
ни таме у блату.
нема ни талаца ни сведока
ни детета разапетог у кошмарној пустоши
не тече вода ни сунце не сија
не постоје речи које ће нас разрешити смрти
ни обраћеник који памти обретење

ни изгнаник који хули на изгнанство.
о анђеле ћутње
о баштиниче мера
ако ништа није постојало ако се ништа није
 догодило
зашто твоје срце дуби сечиво ничега
зашто се осврћеш за сенкама вечности
и коме ћеш захвалити што си још увек жив.

ОДА

зашто помињем радост
зашто позивам наду
зашто слово
зашто ведрину
црног анђела
домовину. има ли томе узрока
је ли то однекуд покренуто
то следствие што једно за другим
надолази и котрља се тамо амо.
или је враг подучио
ову главу да запева
све док
не занеми.

КРАЉ ГУСАКА

седео сам на зеленом бусену
изнад баре. непокретност поднева
и укочени обриси гусака. у воду
сам бацио камен. он је изабрао
пут мојом руком. на води су лелујали
крugови
слични крugовима из других прича
различити од себе самих
у нестајању храњени
од својих хрбата.
и као да им је неко с леђа
скидао кожу
тако се претвараху
у лик који већ видех
лик краља гусака
који проповеда вечност.

ТУ

ту сам на дунаву
на води која бљешти попут угарка
између побережја и расутости
један месождер без оружја.
пored несвете реке
ко ће памтити имена
сабирати гласове
у хуку заборава
преко којег надире крв
и лете пламене кугле на леђима носећи
узроке и прождирући разлоге.
пепео гори а нико ћути
он жваће своју таму
његов брод је разбијен попут реченице
преко које се склопио океан.

О

о јутро
позорје дејства
ковитлају што првенца и смртника
подижеш из лога.
о сечиво раздања
што падаш међу кокошке
међу свету телад што замрсују језике
и храну немости жваћу и њуше неразговетне
окретаје.
о ништа што лижеш пламење сена
у којем је горело јаје обећања
о виду што зобљеш своју љуску
о тамо која бејаше зид и одбрана
погледај своје јутро
које ждере твоје месо
као што вепар подиже
наше прагове.

OCTPBO
(2001)

ПОВОДАЦ

улицом коју је обасјавао сутон
између дворишта где је певало ћудљиво знање
и загаситих поља по којима је крештао гавран
сићушни пас вучен је на затегнутом ланцу.
дечак који га је повлачио лично је на слепу
будућност
оштрих очију као суђење у срцу је носио одлуку
а глава му је била развезана као хоризонт
одсутан као оно што ће га преварити
светао као светлост што се само једном спозна
водио је пса низ косине таме
оног који на таму режи и не подноси је.
али разлог је био изнад обојице
он који је чинио ситна злочинства
и он који је држао поводац
ниједном од њих
мера није дата
ниједан није управљао лавезом на непознато
ниједан није дисао из побуда које је памтио
и нико није знао шта је у њиховом заметку.
тамни разлог је савњивао рачуне
оно што ће се десити десиће се у вери
да је погибао изван знања
да је пут смрти пут ђаволског рођења
и да се пут љубави отвара кроз посртање.

ОСОБЕНО

опште се спушта на општину
посебно се склања у једину.
посебно је особено
има једњак
ждрело и оцвале уши
послује и врзма се без циља
може само да нариче
да скупља лишће
које ће олуја да разнесе
спасиће се само оно што може
у сумрак да се снесе
да се намочи немуштом патњом
да се узнесе општинском пажњом.
и мала патња у општини
почива у дубини
из ње ће израсти сузно дрво
под којим ће се лишће скупљати особено.

ВЕНАЦ

ослушкивао је биће. али његове размере
није могао да назре. биће је горе
доле
у средини
или је на земљи
ваздух небески
или на зденцу пије само себе.
биће је венац на стази
звоно и звук који се враћа у
суштину шупљу. олујни ветар
што покреће усамљеника да се склони
под биће стрехе. да се заогрне бићем огртача
и да шмугне испред бића олује. а онај што се
пење да се попне на биће врхунца да сиђе у
подножје у његову низину
међу људе што киње и преврћу пало биће
што његову дељивост веју
цепају га
комадају
потом се над његовом смрћу греју.
а ту у близини само знање ће назирати
јединственост ничега и разделиве сенке бића
и у котарици ће чувати речи с крста
биће чије тело умире а сенка се обнавља
чије око ослепљује
а врата се отварају да кроз њих прође нико.

ПРЕДЕО

пењао се споро. али носила га душа
зечје је прела
моржевским крилцима бауљала.
на узвисини чека га пламен откровења
чека га океан који нема краја
плашт који ће га заогрнути
маљава рука ће му сузе отрти.
гледао је предео
горе су анђели певали
доле је кључало уље
камење се расклапало попут знања
а рибље око је дахтало и делило
дисање на вреле кришке.
то је то обећање од којег се избављао
о то је земља по којој је скакутао
између усијаних казана
између брала што му се уносе у лице
и божјих напрстака из којих падају мирођије
у сваку чорбу.
да ли да се нацери
да ли да запева
да запали жбун и о томе најближе да извести
или да се спусти доле као неко
ко се ни у сну неће освртати.

АДРЕСА

о чему да збори онај који памти
и будући смртан да ли другом опоруку
да пренесе.
да ли ће поток откровење
преко оштрих ивица и брзака
да добаци до ува подлаца и лудака.
шта ће се рећи у плачљивој адреси:
он је био
он је знао
и уместо тврдох слика
хоће ли звекет празан да уобличи оно што
никад није било
а на узици ће сведок
док спор траје по општинству хладном да лаје.
а ако је смртник у бесмртност стиго
онда ће она да се преокреће
из бесмртности мање у већу и да се пење
или ће начас да занеми док буде глачала
тучане зубе.
и кроз дахтање
што кострет никад окусило није
он ће да ромори
истом који се мења да би био исти
праведнику који праведност чува у порозној кеси
викачу који виче док не оглуви
страшљивцу који упада у вреву да би шакама
одагнао слепоћу.

а онај ко у смрти умире као неко коме уже пуца
над понором
и коме леђа не служе о њих да се ослони
стуштиће се у дубине и нико неће знати
где је пао тај мртвац
и под који камен да га сместе.

* * *

да ли ичега могу да се сетим
и постоји ли памћење које ће
нерођеност да обасја.
ако већ учиним окрет
као да стопало повлачим по сипкој пиљевини
дечака видим како кроз
разроност несабрану корача.
зар да се сећам
оног који се будаласто питао
и којег је свако могао да ућутка.

КРАТКЕ НОГЕ

о спасењу постоје извештаји
сведоци нуде речи
и у залог бледе очи
и слух који више ничему не служи.
видим потпис оног који више не може
да јамчи
на његовом поседу је онај који не памти
али кад посегне за књигом као да се пробуди.
како да верујем у спасење
кад сви гледају како да склоне главу
од тајних наговештаја
и сећају се само оног што је јуче било
и памте само оно што ће се сутра десити.
у очима им видим неверицу
да ли сам дух види ова лица
као да се труде да га забораве
и као да сумњају да ће га поново срести у
граду чије су улице изукрштане као у паклу
и чија вода испарава као обећање.
ко избегне удес спасен је
онолико пута колико га пропусти кроз шаке
али само једном се пропада
и памћење силази у таму
спасење се хвата за симс
и видим кратке ноге како
прелазе преко бучне улице и носе главу
која се унезверено обрће

тек у трзајима
у магновењу
неповезана са хитрином
која не може да сведочи
ни о спаситељу који спасење нуди у пола цене.

СТРАШНИ СУД

извештач из раја следи анђела
назире читаво јато
о срџба што ће да заковитла добро и зло
да смесу справи
што ће као ружин мирис принца таме
да обезглави.
шта види скромни служитељ послања
свет подељен на два дела
небеса једна
али мирисима ђаволским загађена
види недостојног врапца
сићушне птице што требе овас усред тмице
види људске грешке
види збрку гена
види коб и крстаче нечистоће
које лаким крилима ваља развејати.
за грехе се плаћало и откупа је било
али суд је страшни попут часовника
који се спушта као тврдо шило
међу оне који не разумеју милост
и који се неумесно врзмају испред олтара.
анђео је секира
и анђео је глас секретара
ако и не посведочи бог
и ако тајна остане тајна
вечера ће бити последња
оном ко је брат чуђења.

КРОВ

заклон је друго лице наде
тврди зид иза којег хоризонт тутњи
слепило које твори знање
то што напипаш
то што начуљених ушију покупиш са видика
нови је свет скоро обећање.
руши се кров
пада мозак
расипа се ум
где се досад крио
зар његов талац и његов слуга
у напетости сам читаву вечност бдео
да појави се светски гром
што ће пољане наше да озелени
и чаром да надахне их
наше сурове краљеве да погуби
и наше праведнике да награди.
у заклону
као у цаку
у тами
али искри се зрачак
добра курвинска нада

чујем је како се котрља
као да храмље од истока
или од запада
само што не поруши наше зидове
и страшном светлошћу не угаси наш
вид.

ОКЕАН

они који подигоше побуну
против цара беху сасечени од царских мачева.
тако вели предање. приближише се палати
видели су круну
ако угасе њен сјај упалиће бакље
ако угасе бакље упалиће своја срца
и изгореће у тами. они који подигоше побуну
против конзула беху сатрвени. приближише
се палати и чули су лепршање конзулских
плаштева

ако здеру знамења сачуваће своје руке
ако им клону руке завршиће у пећини.
они који се усудише да крену на дворца
упадоше у двориште из дворишта
у одаје. из одаја уђоше у срце таме
из које њихово памћење никад не крочи.
они који окренуше главе и глас вође
се не врати у уши писара
стргоше стегове и у дрошке обукоше
оног који им је додавао ваздух и причао басне.
они који певаше једином богу који у песми
прогна све друге богове
беху опкољени ватром и претњама
и њихово се обећање угаси као што се гаси
угарак у океану.
али ниједна прича није поуздана
ниједан тиранин изгубљен

ниједан побуњеник погубљен
конзули још сређују папире и прислушкују
разговоре
претори седе у штабовима и не виде
како ниједна битка
није добијена
како су пустиње пусте
а градови ужурбани
како су сви под надзором
а нико о томе не говори.
у вежама се окупљају сенке оних који не
препознају цезара
не препознају његову нарав не виде његове удове
ни штитове на превојима
ни стегове по градовима
ни мртве по пустињама
ни убоге по склоништима
не виде дарове које баца са висина
не виде победоносну јарост
ни славу која кроти даљине
и спаја неспојиво
а он само што није стигао међу будале
које ће га својом радошћу обезглавити.

ДУШО

душо драга
дозиваш ме језиком незнања
гледаш ме очима слепости
прожимаш ме тамним знаковима
додирујеш ме рукама узетости
кидаш ме немим гласовима
зарањаш ме у океан ридања
уносиш ме покровима језика
застиреш ме плаштевима ничега
а ја ти узвраћам.

СРЦЕ НИТКОВА

имала је сребрне секутиће
та лакоћа што је замицала
трзајима гипким
прегибима заобљеним. учвршћени
као бедем горели су и чували
вулканску ужареност алвеола
то тело које се удаљавало и
нестајало међу вратима иза којих
су куљали градски миомириси. иза ње
трчкарао је њен хермес. налицкан
дечко. као рачунало затегнут
узбибан као процентни дијаграм
раскошан као дијафрагма. у сандалама
лаким поскакивао је испред
дијамантских зеница
клизио низ брзе руке сенки
а ја сам њен ловио поглед
између тезги
преко рафова
кроз густе ваздух пробијао се.
ако свет пропада
ако трава не расте
ако ми је душа празна
нека ме њена сечива рашчерече
нека ми се срце распукне
срце ниткова који нема друга посла.

МУЊА

говориш ми о вишем животу
о градовима кроз које жубори вода
и лаки народ не осврћући се
шета тамо-амо
говориш о видиковцима пред којим се
повија бескрајна трава
и зеба у крошњама пева храпавим
кликајима
о мору које тоне у своју даљину
о ветровима у којима се вијоре наши
саливени од сјаја плаштеви
о именима која понављамо и њихов
тамни трептај нам отвара врата памћења
о капијама кроз које нисмо прошли
и њиховим звучним луковима
са којих падају гласови незнани
и зачини који нас спајају са откровењем.
али ја сам овде у пустињи свога језика
у његовом безнадном загрљају
у твојим сам даховима узимао његове
мишице
слушао његову сипљиву тврдоћу
његова ме тама обузимала
и бацала у олујно месо

његова ме је крв сећала на тврда стрњишта
на стазе по којима сам пратио блиставо звериње
његова со ми је гризла непца
и певала као скривена сова
да завршим своју песму тамо где је
његово срце искидала муња.

ТЕТИВЕ

посматрао сам у јесен
запруге натоварене светлим грожђем.
гледао сам
како одлазе празни сандуци
а враћају се препуни. возари се нису
освртали
улица се кртила
прашина се слегала
звонила је јесен
а ја сам нетремице испраћао гроздове
и сјај који се ширио попут чуђења.
коњи под пеном су затезали
гримизне тетиве
а сунце је мрсило прамење у златним гривама.
у једној души певала је сипљивост
опазих је како пада
и строваљује се у канал бездани.
дубоке коњске очи се расцепише
тетиве попуцаше
и нико ни реч не проговори.
сазнах да смрт је нема
и да долази из винограда.

УШИ

два су дечака ловила зеца
кроз висок снег и кроз непокретност
која се надвијала над облицима
али душе није дотицала.
сунце је било шкрто
блистави снег је уносио слепило
кроз даљине
и све се спајало у једном
а једно се раздвајало у напетом трку
разлиставајући дисање бога видљивости
у носницама звери и њених прогонитеља.
они су га дохватили
и док се трзао
бројао је дахове који су се
гасили у сићушном срцу:
да ли творац греша кад расподељује спасење
не марећи да награди
оне који расипају немушту крв
и сабирају недостојну срећу
и оног који је лице својих ловаца сањао још док је
слушао бајке и док су му посвећивали
уши.

НЕ ГУБИ ВРЕМЕ

у дому склупчан
учио сам да разазнајем гласове
мерио сам висину
раздељивао ствари
светлост сам посматрао из таме
таму из прикрајка.
још нисам сложио пртљаг
када ми рекоше: спреми се
да упознаш живот. одвратих: али још нисам
учинио довољно да се родим.
не губи време
не зановећај
подигни што можеш да подигнеш
понеси што можеш да понесеш
и узалуд не разбијај главу.

СИСТОЛА

по трговима и сеновитим улицама
водили смо разговоре. сутон нас је пратио
и светле речи су лебделе испред наших
дубоких очију. ко је држао знање у узама
ко је намицао стеге да не полетимо.
као да смо били неко други
и као да су се наше душе прожимале
душама мудраца
као да смо стигли у жамор умова
који се мешаху и дотицаху из многих
градова. као да смо седели и кретали се
истовремено између једних који беху мртви
и оних вечно живих. да их повежемо
нисмо могли.

ко је посејао забуну
да нисмо знали одакле долазимо и куда хитамо
ко је желео да наше речи буду прегласне
за многе уши
и ко се бојао да не заборавимо на једини живот.
али ми смо били сенке међу сенкама
заборављени међу живима
немушти међу мртвима.
испод наших стопала жарио се камен
тањиле се потплате
мутио се вид и
олује су пролазиле.
ко нас је бацио у подземље

ко је рекао да је други живот на хрбату првог
ко је тврдио да постоје потомства
да теку реке и да се океани спајају
кад смо сами у глувом разговору
у беспочетном времену
у немуштом простору.

КАВЕЗ

гледам кавез
у њему сам држао папагаја
он је био сићушан попут дусања
у својој ведрини се смањивао
да би потом нестало.
у њему сам држао хрчка
он се окретао у кругу тражећи процеп
како би открио даљину
али круг је био савршен
и он је разумео извесност
и потонуо у њу.
кога сад да затворим у кавез:
пустињског лава
којег ћу научити да пева
и тако га убити
ширококрилог кондора
коме ћу сломити крила
и тако га дотући
зеленог питона којег ћу свезати у чвор
да ме не подучава
да ме не наводи на грех
и тако га ућуткати
или ништа

које своју храну не расипа
које не дише и не умире
које моје срце не жалости
док се простире у недоглед
док очијука веселим очима.

ВИД

тамо где нема језера нема ни језерских песама.
где нема превоја нема ни прелазака кроз
високе сметове.
где нема тршћака нема ни гласова водоземаца
ни грумења
сунца које пламти над алгама. нема
ни светлости која тоне
ни крикова који нестају у густинама метежа који
изобличују лица. где нема градова нема
ни градских тргова
ни језика што се мешају са сољу и срећом
што пева попут
проповеди. нема ни обиља што се распада
ни гука што су попут вере у вече што неће
пасти ни часа
поноћног што ће минути као привид. нема
ни тога чега је било.
ни тога чега је било а требало је да бане
као вест која носи
тело и тело које прождире вест. као страх
што је уздизао
живот и посвећивао га као што се посвећује
жртва која ће нас
избавити.
као избављење што је
вид
што је тачка кључања

точак пропао у глиб
паоци што пуцају и претварају се
у намеру која је већ измакла иза окуке
и не може да врати
своју видљивост.
нема тог часа који ће
бити врх пламена који сагорева
оно чега није било
постајући ватра која
уздиге своју ватру
да би се све то поновило.
и сада на путу који се губи у даљини
између обриса што прождиру
своју чврстину
сећам се имена
сећам се часа
сећам се удаха
да ли се сећам дрвета
да ли се оно сећа мене
и зашто се вид стално преокреће
из љубави у слепило
из слепила ни у шта.

ТАМО-АМО

ја сам невидљив. доспео по провиђењу
по прилици да служим видљивости. о томе сам
доказе налазио. видех дрво. видљиву
мајку. тврде предмете и мноштво чија се
видљивост

час смањује час увећава. упознах видљивост
међу сенкама што постајаху све веће
таму која се стврдњаваше. али опазих фијук
без предмета
разлоге без ослонца. невидљивог оца.

братство које се
једва назираше. љубав која је цвилела и тело које
не могох да наслутим. ту где бејаш
у блискости која ми се под нокте увлачила
видљивост ипак беше. али невидљивост се потом
невидљиво у мој вид насељавала. продирала у
моје
срце. запоседала моју главу. опседала моје
пријатеље.

поткупљивала моју љубав. скривала моју мржњу.
распопућивала моју душу. спознах

кад сам тражио

да бејаш час видљив час невидљив. кад давах
да бејаш час видљив час невидљив. кад плаках
да бејаш час видљив час невидљив. кад смејаш се
да постајаш час видљив час невидљив. о безмерна
траво

што премешташ се из ничега у ништа
из воде у ватру из плеса у мировање
из густине у разређеност
тамо-амо
горе-доле
овде-онде
где ме плач напушта
где ми се нада подсмева
где ме рука издаје
о невидљивости
зашто ми се клањаш
зашто ме дарујеш.

ПРИВРЖЕНОСТ

секиром о дрво
језиком у врелину.
сечивом у месо.
ватром на душу.
о привржености сићушна
приказо што безнадно
повезујеш и развезујеш
рупчић са рупчићем
врапца са врапцем
гушчју занесеност са етарским облацима
свежи месечева крилца
свежи небеско ридање
свежи одрицање
свежи ову главу да не хули.

ОКРЕЋЕМ СЕ У БОГУ

седим у богу међу божјим
направама. за божјим столом окружен
његовим машинама. гласовима и шумовима
неразговорних анђела. у божјој
утrobi са божјом сврхом. све што је
неизговориво несавладиво је и не одржава
се у преварном огледалу. мало парче
божје душе у мени се мешкољи
узнемирено на божјим пространствима
међу божјим ликовима
пред божјом љубави
пред божјим греховима.
мислим на божји палеж
на божју анархију
на божју јарост. божју браћу
божје таоце у смрти видим
у божјој правди сустиже их погибао
божја свирепост
и божји злочин на њиховим је спаљеним
лицима. осврћем се у божјем разговору
у божјем натезању
у божјем страху
да сам у бога не останем
у његовој величини
у његовој бескрајности.
распетост божја изговара божје речи
спасава главу

спасава божју чистоту
подупире божју изгубљеност
овенчава божју тугу.
окрећем се у богу
да видим откуд лете божје главе
откуд надире ништа
и не могу томе да сагледам краја.

ОСТРВО

рат никад није престајао. сећам се зоре кад
сам дом остављао. био је посвуд. за довратком је
држао секиру. на постељи је склупчао тело
огрнуто

у вучју кожу.

личио је на пауна који ме подозриво посматра
и спрема се да ми искљује руке. на прозоре је
спуштао засторе. крио се да га не видим.

знао сам да ми је дисао за потиљком
везао ми дах и чинио ствари прозирним
на којима сам вид посвећивао.

ословљавао ме презирно:

ти који жваћеш кремен сачекаћеш да га повратиш
научићеш да памтиш оно што си заборавио

ја сам твоје знање које си будан прорицао
оно за чим ћеш се освртати биће тама

отац који се никад неће вратити
море са којег ће долазити пламен
од којег ћеш оглувети.

ко је јачи од рата

ја који се ни о чему не питам

острво од којег ће остати само име

лихвар који ће ме задужити

оружје које убија пре него што се искује

или змија која се вере тамо где јој није место.

О ГАЈДАМА

(2010)

ТЕГ

два и два су четири
оскудно знање али поуздано
колико беше од помоћи
кад сам збрајао
оно што ће праскозорје да обзнани
када сам чувао оно што треба изгубити.
рачун беше пустиња
док је вода била мирна
и жамор летео у висине
и кобац певао у дивљини
а они који пролазише само погледаваху на ме
као на тег који ће тек на теразије бити
положен.
док хитао сам да сажваћем оно што се могло
разложити
замахивао онолико колико је моје срце знало
да израчуна
видео сам да вода помућује бројеве
да ваздух прождире сабирке
да удар грома избацује разломке и расипа их
у светлим реповима
да је кров место где се дела окамењују
и потпорњи попуштају
да се подземље пење са прамењем ватре
и разлива по градовима
да оставити не значи и наћи
да подупрети не значи спасити

да наћи не значи преузети одложено
да отићи нема душу повратка
да онај који се враћа нема памћења
и да кад тројица оду а један се врати
као да се нико није вратио.
видех сенку која расте у мраку
крошњу која надвисује стабло
ласицу која напада орла
секиру која се враћа на рамену анђела
колико год да сабереш
колико год да заборавиш
биће превише.

СИЛАЗАК

док сам корачао сеновитим стазама
и посматрао како се пресијавају гушчији вратови
и копца како се обрушава и врапца
у витицама перја
и пољског миша у хитњи и зебу на свинутом
ластару
видех да се и моје бледо лице одражава
у зачуђеним очима
које су узмицале из светла у сенке из сувоће
у влажност
да је време посуда и да сам ја дечак који види све
и да сам опажен од свега
и да се све сабира у једној тачки која ме држи
на ногама
и покреће бичеве светлости и посвећују
хиљадуструке руке
које моле и поричу
схватио сам да нисам сам и да сам покривен
са хиљаде велова
и да нећу моћи да их размрсим и избројим
док год се
ослањам на очи које ме воде кроз гајеве
преко топлих плитица и кроз ћутљиву траву
која ме греје
знао сам да сам благословен и да је мој језик
позајмљен
да сам га скупљао из уста која су ме надзирала

и која су ме посипала зачинима да будем
светао јунац
кога спремају да његовим месом учврсте
своје удове
и да свој језик учине глупим као што ловац
чини свој њух
спремним да нађе плен међу миријадама ствари
и препозна свој разлог као непорецив међу
замршеним именима
као со која се захвата да се баци преко врелине
у сјајеве ждрела
да се зна да морам бити безброј пута рођен
и да се из уста увек наново спуштам
у окриље сенке
која препознаје своје тело
овде у логу времена у које сам сишао да спознам
да нисам онај који јесам
и да то што видим
не види онај чија ме кожа чека у устима
која ће ме прождерати

као догађај који се мора збити
и да је свака нагодба изван памети
колико ћеш воде пролити већ је израчунато
и сваки пут кад је захватиш биће ближе огњишту
то твоја рука неће развезати
као душа која чека слепог анђела
да је подучи да је делање ватра која се не стишава
и да је слепило вид који далеко добацује
велике уши и брбљива уста
која пламте као несагорива слама

ТЕРЕТ

носити орман или покућство
хрпе књига или џак пун жита
уз таванске степенице или поред гелендера
до лифта теглити намирнице
са затегнутим мишицама
носити огледало у коме се не огледаш.
оно што се одражава
спаја се у чиновима истим
помешане слике детињства
далека вода
вештачка влакна
жеђ изгужвана као дисање
жеља која те узноси и стид који те погружава
ситан новац
време освојено и време изгубљено.
осврћеш се за теретом
као плачљивац који плаче
као подсмевач који се подсмева
све произлази из свега
плод из клице
нечистоћа из чистоће
лав из лавље јазбине
хијена из хијенског брлога
и све носи терет
који се увећава и збраја
као стог у пољу који се не распада.

ОЛОВО

данас сам радостан
сутра се то неће поновити
добићу писмо
чућу глас преко телефона
неко ће лупати на врата
избиће пожар у близини
видећу памет која носи изобразано лице
која се распала и завија по уредима
видећу бекство које је прождрло своје тело
и бескућништво које замрачује прозоре
и видиковце на којима не можеш постојати
од хладне буре и суснежице
видећу лепоту која је оронула
и смрт која се скрива по ходницима
и метеж у којем нараста бука као одар
самртника
и брбљање које се гори као тама пред
свануће
видећу градове и села и жбуре и царинике
и пријатеље и радозналце и викаче
на тржницама
и локвање на води и беживотне птице са угаслим
очима
видећу мртву музику и сасушену кожу
на бубњевима
и звукове срца и узвике града и пуста острва
и зарасле кровове и безнадежне сове

и растопљено олова и бакар алхемије
и видећу тугу како се шири
како пева
као птица на ивици прозора
и прождире моју радост.

СТЕПЕНИК

стојим на спруду и слуша́м шумове реке
одсја́је речи и гримаса
покрете и грчеве и звонке гласове.
зу́рим кроз за́сторе вазду́ха
слуша́м
ударе детлића о ко́ру која ди́ше
одје́ке сје́дињене са земљом и растињем
лепет крила
шуштање репова по сувом лишћу.
чу́jem жа́мор што повезу́је
сенке и воду и ништа што њи́ше се попут звона
и лепрша међу стаблима.
бука се преобржава
у тврди за́стор где се дахови повија́ју
и прозори гасе
где се тела разносе и љубав узима као месо смрти.
зид ко́ји ди́ше
степеник у тами.
Видех трен кад бе́ях на води
кад се спуштах низ њене косине
низ топле замахе струја
батргах се међу спрудовима
њена ме прои́цљивост позивала
да видим муњу која обасја́ва
бро́д ко́ји светли са раздераним једрима.

ГАЈЕВИ

некад сам речи позивао из шумарака
из сеновитих канала и светлих гајева
знао сам птице као што сада знам безразложност
коју градих као кулу која ће се стропоштати
чији ће пламен прогутати своје успење.
некада се обраћах речима као ведрим боговима
и свака је размахивала крилима
падајући из висина у дубину из дубине у обећање
свака је певала као зеба и хуктала као мудрост
и сливала на ме слапове светлости.
и обасјавала ме као незавршивост
и треперила као безбројни листови док се
у океанима дисања њишу
и покрећу сенке као степенике пурпура што
подупиру сфере.

као миљеник седео сам на земљи
и одмотавао нити што су се мрсиле
слагао судове у којима су се огледали анђели
трагао за мирисима и напевима
и гледао у даљину као у крило које ће ме подигнути.
кроз шипражје сам пузао у којем су певале свраке
и прхутали врапци и мајче уши скакутале
као језик којим сам покретао удове.
негда лежах на земљи као на ведрој простирци
ја који видех да речи су ко деца
да закон који суди у њиховом је телу
а оштрица је у миријадама уста.

САВИЈ СЕ

пре него што сам разумео о чему је реч
пре но што сам изнео сопствене разлоге
пре но што сам знао куда сам се упутио
пре но што сам могао знати одакле сам кренуо
и одакле да почнем оно што сам почео
пре но што сам омирисао дијамант
окушао глувоћу
запевао у пустињи
саветоваше ме:
савиј главу. погни се.
али зар није довољно савијена
зар нисам учинио да се то види.
савиј је да се одиста види
погни је да засениш усправност
погни је тако да се радујемо погнутости
унеси је у срце
прожми њоме душу
загосподари удовима
надахни се погрбљеношћу
засветли као диск који не лети
засијај као савијеност која се не да поновити
која ће несавијеност да погрузи
да јој укочи језик
речи да помете
да јој скрати висину
замути видљивост
ширину да јој сапне

сагни се себе ради
славе светске ради
спасења које је надохват руке
истрај да схватимо погнутост
да разумемо милост којом смо награђени
да се узвисимо снагом коју смо узели
да се утврдимо у уму којим умујемо
да се уздамо у савијеност
коју смо ти дали.

ШТА

шта рећи о оном коме је бол разнео лице
о оном што мисли на новац
на дугове
на браћу или издајничке пријатеље
на ритуале
и руковања
о храни за псе
и псећим тркама
о урамљивачима
и далекометним ракетама
о порезу и платинским картицама
о страним речима
о мирисима Бухаре
о живим и мртвим тиранима
о јутарњим кафама и хладним улицама
помрачењу месеца
и кишним монсунима
о вештачкој оплодњи
и помору туљана
о самоубилачким китовима
о великим талентима
о скоку удаљ
о затвореним рудницима
о непознатим убицама
о силоватељима
и затрованим водама
о великим државницима

о безнадном фелацију
о жутој реци
о угроженим змијама
и масакрираним орангутанима
о убицама бикова
и изненадним добицима
о отровним печуркама
и побијеним народима
о грешкама намерним и случајним
о превидима срећним
и непредвидљивим избављењима
о глади о дисању
о слави и смакнућу
о целату и његовим маскама
о правди и бичевима усхићења
о болу неизговоривом
о речима о словима о ничему.

О ГАЈДАМА

шта још да кажем
у часу кад сам усред буке
а о гајдама већ нико не збори
као ни о сенкама за којима лелујају
прошли животи.
с једне стране су хуље а с друге праведници
ко је добар а ко је саме злобе рука
ко је саме лепоте врелина
и ко спаја и шије и рашива.
да се сетим
да удахнем олују са океана
или да чујем вреву оних што хитају
у дубину воде
да слушам жамор негде на жалу
и гледам у празнину нему
и да прозрем ко беше у хладноћи
дуге године
ограђен жицама
и сам у ћутњи која чека да посведочи.
кад на то помислих
упитах оца
који већ старац кошчати беше
шта би могао да каже
не рече ништа
као да га ућутка немости језик која се
не разилази
и не доспех да разазнам

мноштво што сабласно јаше под барјацима
монархије
и безрекост што дрхти у леденим жицама
германије.

КОШАРА

ако бих о теби да пишем
и да пишем теби
ништа осим кратких реченица
сенки што цртају укочен један профил.
али у даљини чујем сирену брода
са дунава
и то је сенка звука
и звук сенке
која вели да ми поклања твоје лице
твој дах неописиви
који ме још
облива као океан
који чини моје руке снажним
и моје срце попут тучњаве.
усред сам пошаст
али речи које изговарам
као да се у безмирисном ваздуху растварају
пред говором који ме разапиње.
док силазиш да би се вратила
то што те враћа више је од благодати
та промисао која спаја неизговориво
та реч која је празна као кошара после олује
то немушто знање које нас привлачи
да се у њему стално препознајемо.

У СУМРАК

У сумрак пред косом
открише легло зеца
донесоше младунца који је дрхтао
бејаш дечак кад га стисках на грудима
треперио сам као срце које је хтело
да постане ватра која разлива милост.
у мојим рукама развеја се време
крв му на ноздрве изби
љубав се са смрћу помеша
и дах му се угаси.
ја бејаш коса која се у замаху не заустави
која паде као да ни тренутак није откупила
и дисање саже у самртни ропац.

ПРИЗОР

у крошњама пева ветар
над крововима и корацима
у градском подневу
пored реке на рубу града.
птице изнад хоризонта
стакла врата иза којих се
не чују гласови
сеновити вртови
прозрачни грмови
и светло које игра
и умирује се над травнатим лејама.
не померам се
као да ме је у приказ поставио творац
који не зна шта ће са мном.

ПУЦАЊ

учио сам да говорим
котрљајуће речи
слух сам отварао да чујем нечувено
који ме је уносио и посртао пред
стварима равнодушним.
учио сам то што ће се попут таме
обнављати
да дрхтим над оним
што ће ме спустити на земљу.
нисам знао за крст
нити за преступ
ни за казну ни за прекор.
о гласови за којима сам ишао
лебдели сте нада мноме као јата
као раскош која се затвара
и понавља
док не потамни
као љубав која се заборави
у сувомразици
док не одјекне пуцањ.

РАСТАНАК

Оно што знаш о оцу
не пориче сина
али ствар ће се замрсити
да не може да се распетља
да се помешају природе
искидају реченице
погрешно да се цитира
и да се заборави ко кога наслеђује.
ко живи и ко одлази
ко је певао и којим гласом
и ко је за песму
тражио плату
обећавао забаву и тричарије
потом се освртао а није знао зашто.
у метежу који се памти
ко је расправљао међу оронулим зидовима
о казнама које ће следити
о погрешним корацима
о невидљивим забранама.
од слутњи се стварају легенде
од неразговетности представе
где многи посрћу
без срећног краја
али онај који се пита
да ли се сребрењак окреће
да се провери да ли исту песму
певају и лице и наличје

не зна много о очинству
ни о сину у тамници очинства
јер једно га напушта
а друго га неће стићи.

ДОУШНИК

мајка га грдила
и склањала од таме
од суђења и од пресуда
од божјег гнева и људске наглости.
и видела га је као праведника
као упегланог службеника
као бонвивана и као оног ко говори а други га
слушају
гледала га је као ситног потрчкала
и као кључара сефа
као веселог чувара говеда
и инкасанта у великом граду
као добротворног радника
и инспектора на градилишту
санитарног службеника
заменика благајника
и ћулила уши да сазна
која ће слика из дубине
бљеснути на лицу тела њеног тела.
у шта ће да се претвори
у постојаност и у знање
какав вид је подарен оном над којим бди
коме је у златном кљуну носила сребрене
лоптице ваздуха и тамну пљувачку живота.
а он је измицао и прерушавао лице у
непознате одсјаје
у звукове које је једва препознавала

и постао је оно чега се бојала.
утеривач дугова
ситно спадало
носач туђих актовки
нижи партијски радник и корисник фондова
лажни пророк и муцави песник
доушник у ходнику
заштићени сведок
говорник пред будалама.
али што год било и ма шта се десило
она га је повратила
она му је пунила уши
и то што није могло да се запамти
није могло ни да се заборави.

ДОБРОЧИНТЕЉ

све је почело кад су га отпустили из дома
изашли су на капију и дуго се двоумили
да ли да пожеле
да се врати или да га никад не виде.
по свему је надмашивао оца
био је речитији
за уши виши
воловских очију
и подобне лобање
и као да је мудрост коју је расипао
нађена негде изван куће
и то их је плашило.
или ће бити добротинитељ
или јавни тужилац
или брбљивац који троши речи ни на шта.
говорио је брзо
и глас је подизао
чинио се да ће устати и указати на чудо.
али он није устајао
само се врпољио
померао стражњицу лево- десно
лукаво намигивао
а иза га је следила милосница
као да је бројала речи и прекобројне прождирала.
ко га је гледао могао се заклети да је
говорио стојећи
други су тврдили да је био пијан

а једни да је надахнут
и да је зарадио плату.
шта је уопште рекао распредало се по вароши
а он је трчао за гласовима
и додавао овде-онде
поражене је кудио
управљаче хвалио
његова врлина беше
што није заборављао оно шта ваља понављати.
падао је на колена кад је требало
слао је писма писана невидљивим мастилом
сипао је меру соли у свакој пригоди
кад скрушено изађе пред судије да му не пребаце
како су његове беседе бљутаве
а извештаји непоуздани.
претио је како ће живети само да би говорио.
а кад би
повраћао речи и дизао облак који би све
заглушио
носили су га у постељу
као занемело трупло
у тами је понављао
оно што у праскозорју није разумео.

БАЛЕГАР

знао је о вери колико о камену
кад по њему удари сечиво одскочи и он
рукама кратким покрије лице и не види ништа
после пропева како је спознао тврдоћу
како је посолио дубину
и сличне беседе које ни на свадбама
не могу проћи.

о уметности је хулио још више
шпијунирао је зналце
пратио причаоце на починак
од песника је подозревао
пред филозофима је осећао стомачну мучнину
али је тврдио да свачију може да загорча.
био је ревностан
да измисли пороке и рукама да млатара
као строги судија на црти
и није попуштао колико ни мазга.
незнање не одступа
у временима неспокојним
зашто да одступи кад је жртва мала
можеш се наслађивати
цијукати као ласица
њакати као магарац
а да не изгубиш ништа.
глуви ће тапшати
записничари ће шиљити оловке
целати ће оштрити секире

а радио ће свирати у дубоко поподне.
будала је будала
и не преза од немогућег
таквим подвизима дивиће се многи
док се сећају да и у књигама постоје приче
од којих зазиру камиле
повраћају кртице
преврћу се на леђа балегари
да и сенке понешто од знања позајме.

БИТАНГА

он израња из споредне улице
повијен као да проповеда
са хиљаду очију као да продире у таму
као да опонаша оног који је у чорбу
бацао мирођију.
ако у трену не видиш јасно
ако не начиниш дисање понизним
ако не дрхтиш тамо где ће то бити виђено
онда зидаш зидове од пене.
љубав меље и поништава
прождире и пуца у главу
своје ждрело храни
меким непцем
хрским костима
овсеном кашом и крвавим беоњачама.
али он је прозирао да су беседе о љубави
бљутаве
проповеди о врлини безумне
и да онај који слуша као да је одузет
а ако све то одбаци
лишиће се славе
али мудрост му не могу одрећи
мудрост лудака која пада као да те удара
у потиљак
али удара
речитост која заводи и зановећа
али је речитост

и како год
кад свој клобук зграби и натуче га на главу
кад га на улицама спазе
рећи ће
то је та битанга
не зна шта говори
али добро наплаћује.

ЗАКЛЕТВА

Освртао се као да су све очи упрте у њега
као да је бик кога ће срушити на колена
или пандур пред којим ће и невини пропевати.
шкиљио је као да хоће да буде виђен
пре него што шмугне у берберницу
као дрипац који жури
тамо где га нико не чека
да се ухвати за главу као да је оглувео.
сова га кљуном удара по ушима
пред њим махнита
а пред другима мудрује
што се другима чини као којештарија
њему се понавља као мора.
све зна а ништа не може саставити
све има а опет му кеса није пуна
оно што звечи не звечи довољно
броји речи а увек му недостаје једна.
зато се скрива кад види јемца
повериоце не чује најбоље
опседају га и
чекају да се врати с океана
или да дојаши из незнаног скровишта.

а он је у орману
составља тестамент
жали се на столицу
да скочи или да најми нарикаче
да га опевају и да га умију
пре но што положи заклетву
у најближем министарству.

МАГАРАЦ

постоје предања
неколико речи једва повезаних
да ли о спасењу или великој пропасти
тричарији или скривеном сведочанству
оку које гледа из смрског лица
будади коме је море до колена.
тумачи ће да ухвате значење
неће заобићи ни магарца из суседства
ни ближњег кога ни саветник не може
посаветовати
нити коњушар повести за улар
нити оног што говори
и маше на тргу или за говорницом
где га слушају смркнутог лица
чекајући да прохода по води
или да се стрмоглави међу корњаче.
а он збори као да му је језик угарак
једни му се подсмевају
а други су му браћа
за истину се бори сиктањем
на сваком углу закера и заповеда
обећава да ће и провалију прегазити
да ће жив изаћи из вулкана
да ће његова реч оздравити заблуделе
а његова ватра да ће спалити неверицу.
да ли је довољно што скаче с ноге на ногу
и гази своје прсте

одбацује туђе речи а своје узвикује
да ли да му верујемо да има четворо ушију
зар је и њему вода до колена
и зар не зна колико ће га то коштати.

ЛОВАЦ

хода као да је дошао без повода
многима се чини да добро не види
неки мисли да је верник
и да му ту није место.
нико га не разуме осим ближњих
оставио их је у стрепњи
да чекају на ловину
и зато је узалудно се надати
да ће неко од њих да објасни ствар
да га сместе у простор
да га обасјају свећама.
али он зна што други не знају
рекло би се да је ишчашен
да говори низ ветар.
ко је прилика
дрвосеча или портир
или агент осигурања
шта тражи овде у дивљем забрану
зашто около њушка
и мирише цвеће у невреме
чему рукавице
чему климање главом
као да повлађује нашем чуђењу.
чему трчкарање тамо-амо
гледање у даљину
зашто би
тумарали по густишу и рушили заседе

мисли ли да се нисмо нагутали сачме
наслушали цвиљења
да може да нас помете
онај чија се пушка стално окреће
тражећи да један од нас заборави
зашто је дошао.

МАЧАК

За Свеу Хаске и Максија

кад стигох у Берлин
налетих на мачка који ме сачека
на вратима
гледао ме је као учитељ који осматра незналицу.
његова заштитница ми рече да је болестан смртно
и да већ не залази у врт и не излежава се
у пресјајној трави.
он ме је одмеравао као да сам
неко издалека ко ће понети његове ланце.
али убрзо схвати да сам му брат
да је моје дахтање налик његовом
и да је моје дисање попут плача.
лежао је у углу прозирући даљину
као да је испитивао шта га тамо чека.
берлин је простран и наслања се на воду као степа
можда ће ме сачекати још једном као риба
немушта да ми било шта каже о прошлом животу
али спреман да своју немост позајми било
којем ученику.

између реченица које су се попут јата
насељавале у вежама
у крошњама врта што
сија као гробни зимзелен у пустињи.
а нешто даље гробљанске стазе
и мртви послагани као на тржници
иза леђа хугеноти а наспрам берта
велике главе
стасити угледници
плоче са именима
камење нехајно посађено
ко га је ту могао скупити осим смрти
хладна мудрост од које учимо да нико неће
проговорити о оном о чему се мора ћутати.

ГВОЗДЕНЕ ВИЛИЦЕ

Какви су наши градови
каква села.
кућа до куће
путеви непредвидљиви
возила тушта
звукова небројиво.
свака је навика обичај
а обичај разлог за ридање
и кад смртника носе или испраћају
и кад се полиција усред дана окупља у ројеве
и кад се тма описа уредно одлаже
у непромочиве кесе.
колико тога има то нико не зна
а негдашње знање ипак беше поузданије
потпис комесара или вишег службеника
прилика која јамчи мудрост која се
не заборавља
њега и данас лове из летилица бацајући
потернице
људи без имена
жене без страсти
портири без познате прилежности.
њуше се кости и вештачки кукови
снимају руке и гвоздене вилице
и отправљају напред без великих речи.
а кад улицом прођеш на сваком балкону
шачица пророка

неки се успентрају на дрвени сандук само
да нас надвисе
да нам одозго истину намакну на главу
где год се окренеш свуда су обећања
са екрана довикују да је дан одлуке
да је тренутак који се не пропушта
и да су пронашли видиковац са којег се
најдаље види.
да станеш не знаш колико ће потрајати
да седнеш изгубићеш аутобус
да се замислиш заборавићеш куд си пошао.

ОДРЕЦИ СЕ

учини се невидљивим
толико да заспиш
као да је твој сан већ испричан
и да га памтиш из другог живота.
учини се оданим
да знаш оно за шта нико није плаћен
док сумња не разори камен
на који не пада сребрењак
нити се ико сагиње да га омирише.
одреци се
таме
одреци се разлога.
безраложност је закон
а сила одока одмерена
заузима пространства
и дели се међу онима који не питају
који је дан први међу једнакима.
ако данас кренем
да ли ћу данас стићи.
шта је важније
од тренутка кад си пошао
да стегнеш срце које већ види да престижеш себе
и да избијеш сумњу оних који не верују да си
стигао пре но што си пошао.

одреци се растојања
одреци се доказа
јер знање служи да се уљуљају глуви
а речи звоне не да посеју побуну
него да се пригрле непостојање
и прикрију таму.

ПОД ОБЛАЦИМА

што више таме
то мање ведрине
гласови из даљине и гласови иза уха
слични су ко утроба утроби
једне и друге чујеш
једне мутно друге неразговорно.
и као да си нахраћен
кад уловиш одзив
потврдио да си жив.
а они што проповедају брзо жвакање
и погибао као око правде
себе виде као судије
и као врачеве и као у тами залутале
и суде као победници и оплакују се
као губитници.
што више таме
то више светлости
и како год
скончаћемо кад заспимо
и нестаћемо ако се не пробудимо.
погледај гуске под облацима
и биволе на пољима
погледај раздражљиве на степеницама
и вреву на мостовима
ми смо прошли без застоја
а осврће се онај ко се неће вратити.

ПАМЋЕЊЕ

слушао сам старе песме.
слушао сам нове.
шта их је повезивало
зар само храпави гласови или они са украсима.
једнима је недостајало време
другима тама
у једнима беше превише пејзажа
или превише вере
дрхтавих напева који
су се позивали на ствар изгубљену
друге су у распрснутом звучању потврђивале
саме себе
а разлоге су остављале на пустој ледини
тамо негде као наказну слушкињу
или лажљиву сапутницу.
тако и ја стојим пред крештавим птицама
једне певају и траже да их нахраним
друге ме заобилазе у луку.
оне које узимају храну не знају шта
певам. оне ме виде као спасиоца и као ловца
и зато су опрезне
моја их се песма не тиче
нити гласови које сам слушао
негда где су се ваљали таласи
и дубина хроптала и цвилела
а планете ударале у срце воде.

док узимају храну оне чују своје дисање
и виде једну руку која се удаљава
и приближава
да ли виде и памћење у чијим се устима
распадају речи.

НОВЕ ПЕСМЕ

(2014)

БЕОГРАДСКА КОШАВА

спуштао сам се од студентског парка.
доситеј се заносио скупљајући кошаву
у зеленом шеширу
није се плашио ни буре ни летећих одора
ни незнања које је терао старачким штапом.
корачао сам наниже према капетан мишиној
погледом сам се хватао за балконе да се
учврстим на земљи
кошава је силна и не да ти да прозбориш
не да ти да седнеш ни да се церекаш
на отвореној улици
ја сам луталац који језик држи
за зубима
ко год прође чита немоност
или га није брига док сопствену речитост
склања у усну шупљину.
са дунава тутњи.
где се скупља таква силина
да збуну опуштене
или уплашене да учини још уплашенијим
овуда је ходао васиљев
улазио у предворја знања и подозриво
осматрао стаменог мудраца
и у избу се враћао доле на сави
знање би га учврстило
али он је силазио у таму
учио је у грозници језик самилости

учио је у катакомбама језик плача.
сањао је север
који се котрљао са обала савских
и из разора црнице
коју овде кошава подиже и спушта
разносећи је по пустим улицама.

* Доситеј Обрадовић (1739?–1811), писац, херојска фигура српског просветитељства.

** Душан Васиљев (1900–1924), српски експресионистички песник, са драматичним искуством I светског рата.

О. РЕЧИ

беше један паметњаковић
 говорио је о поезији. тешко је то замислити
 то царство у којем се још увек врача и у пепелу
 тражи оно што се не може наћи.
 стално је намигивао као да су његова посланства
 на вишем месту одобрена. као да амбасаде
 једва чекају
 да на његов захтев
 скрате даљину. као да га још очекују
 у осветљеном председништву
 и као да диплома с којом маше
 није повод подозрењу.
 пре него што би попио какво тривијално пиће
 и облизнуо се као зналац у триклинијуму
 присећао се оца. тако је уздизао рођење
 као намештење из којег није желео назад
 служило му је да се надахне и да као пијан
 падне на тело
 поезије. о речи. муцао је. о реченице. призивао је.
 а наоколо су падале завесе плачева као
 очврсли снег.
 он је дозивао каквог питијског филозофа
 или мртвог говорника
 који му је дошаптавао потресеност.
 пећина знања је била пуна дима
 недостајала му је ватра која би сагорела сумрак
 и слагала његове реченице у спремиште

и влажила меснате усне.
сунце није бацало сенке на зид
он је мозак напињао да му у дошапне решење.
где су мреже за речи
где су штипаљке за панталоне
где је стражњица која би хтела да се
удобно смести
где благајна на којој се врши исплата
где је речитост која повређује оно што хоће
да спаси
овчији рог који се чеше због свраба
отаџбина по којој тумара да га један
од отаца загрли као
сина намесника.
где је онај који ће му кад зацвили рећи
не плаши се
где дува
не мора да продува
где гори
не мора да сагори
и ако имаш огртач од азбеста
не значи да те враг неће однети.

ПОСЕДИ

када ми је умирао отац
поручио је да би волео да са мном
поразговара.
до тада смо
размењивали празнину и чуђење.
помислио сам да жели
изгубљено да надокнади.
обичан живот
не подноси тешке разговоре
који би нас учинили блиским
и који би нашу тугу увећали.
већ сам слутио како су поседи
пролазни и говорници непрепознатљиви
и растуживало ме је како
није одгурнуо камен који ствара привид
да је живот светла грађевина
а да су речи попут видиковца
како не види да то што хоће да каже
неће бити изговорено први пут
како не види да је умирање узалудно
и да нас не спасава од заборав.

ВАРШАВА, ЈЕСЕН

За Гжеґожа

стигох у хотел који беше на врху здања.
кров га је обгрлио као да хоће да полети.
доле се висла сударала с мостовима
преко којих су прелазиле
душе изгубљених.
град је имао више страна
с једне је дувао ветар
на другој су се пружале пуне улица одакле дођох
на трећој како ми рекоше беше кафитерија
у којој су жамориле реченице и храниле се
пецивом и тамном рибом која је мирисала
на балтик.
четврта је водила до стаза којом су ходале речи
песника
и њихова смрт с којом су расправљали сатима.
неколицина беху још преостала закључани
у својим годинама
скупљали су папире са којих се церила јесен.
тешка врата су откривала бога који је трпео
на распећу
стари град је био све старији
на торњевима су гласници
махали казаљкама и објављивали милост
да ће нам послати готове реченице
да опишемо време које смо већ отписали.

НИГДЕ ДА ПОШАЉЕМО СРЦА

бацали су тешке бомбе
док су летели у јатима.
једни су засипали прокопе
подривали тунеле
разносили ћуприје.
други су рушили мостове
затрпавали изворе
кидали расипну светлост
раскопавали путеве
гађали по нашим срцима
збијали нас иза зидова
убрзавали наше дисање
децу нашу чинили мањом од маковог зрна
мајкама очи отварали попут понора
који су копали око нашег града
правећи од њега острво.
нигде нисмо могли да закорачимо
нигде да усмеримо поглед
нигде да пошаљемо срца
да сретну таму која осветљава
у подневу који се над нама надвија
као усрдна реч.
били смо сами испод вешала
испод крова који нас је гушио

поред смрти која нас је позивала
сами смо били међу људима
међу судијама које су се
безнадним речима наоружавали
и чекали да још већу милост међу нас пошаљу.

ПОРОЧАНСТВО

како да напишем песму о граду где је
превише речи и премного имена
небеса
улица
торњева и љубави
попут мекетања у које се више не верује.
ту где нема светих храмова
где бисмо бајали над јарчевим реповима
хиљаде места је запоседнуто
као пред литанију
и низови радозналаца
дуж зидова у пренатрпаним улицама
трепери на сунцу испијајући еспресо
или какву другу принуду времена.
где су речи које сам срицао обезнањен.
овде их нема.
неразговорност и силуете
нема ни ознојене меланхолије која дахће
и гледа да спаси речитост од злобе.
мора нема ни језера.
Ту где је сјактава река по којој плове скупине
пролазника
спојене на сат два да се више никад не сретну
једни упртих погледа на лево једни на десно
а висина зјапи у коју некад гледаше краљ пре
но што му сечиво
паде између крхких пршљенова.

пророк ће рећи лепота је пакао
и љубав се преобраћа у мржњу
мале птице се оглашавају по људским избама
јастребови над усамљеним гајевима.
а хотелска соба из које силазим већ је издата
и да се вратим нећу срести оног који
гледа у сенке оних чија су имена већ заборављена.

и миријаде пута ућутканим.
ни о свету у коме се именице мењају и
глаголи черече а предлози сударају са сенкама
простора.
не ради се ни о томе да одбациш образину
скинеш плаштеве који стежу твоје лице
разараш ваздушне посуде у којима стење глувоћа
утишаваш музику из које се слива заборав
и цвили
утварна лепота.
ни о стопалима која би спустио на влажну земљу
ни о корацима којима би кренуо у наличја света
који лебди и пева
слуша и оглувљује.
ни о сјају ни о тами.
сам си у срцу.
оглувео пред налозима. заћутао пред упутима.
и ко ће откључати часове који
тлаче и прождиру
који се греју на великом пламену и који
додају и потпаљују влажне цепанице.

НАПОМЕНА

Избор је сачињен из ауторових књига објављених у периоду од 1979. године до данас.

У избору је и неколико песма које још нису уврштене у посебне књиге на српском. Књиге које су послужиле као основ за избор су: Троножац, 1979; Че-крк 1983; Напев 1989; Зимски извештај, избор песама, 1989; Чегртуша, 1991; Обретење, избор песама, 1993, 1994, 1995; Острво, 2001; Песме 1979–2005, 2006; О Гајдама, 2010.

Песме су сложене хронолошки са неколиким одступањима тамо где је аутор претпостављао да постоје посебне тематске или значењске везе међу њима.

Аутор је сматрао да би свака унутарња подела овог избора по циклусима стварала паралитерарне конотације које би оптерећивале и пренапрезале већ ионако замршене везе које постоје између изабраних текстова.

Оно што је, свакако, видљиво је да је језик ових песма одређен карактером речника и синтаксом која се није мењала више од три деценије. Извесно кретање је видљиво у дискретном приближавању према формама сужејности. Сенка која пада на такве текстове је у одређеним мерама и политичка.

Свет који ме је дубоко потресао у деценијама у којима сам писао је био политички, иако сам настојао да га делимично конструишем као језички. Али, оно што је неспорно за културу у којој живим је да је језик произведен политички или је он сам производио политички догађај.

ПОГОВОР

Драган Проле

СКАНДАЛ ПОЕЗИЈЕ
„НЕМУШТО ЗНАЊЕ”
ЈОВАНА ЗИВЛАКА*Поезија: освешћење без годишних помаћала*

Нелагодну ситуацију у којој мислилац схвата да није у стању да докаже постојање ствари изван нас Кант је назвао скандалом филозофије. Неподношљивост таквог скандала оличена је у слици трајне раздвојености. Освешћење модерног човека у скандал филозофије неминовно је у први план истакло дистанцу, док је губитак блискости између човека и бића око њега бивао праћен и нововрсним осећајем несигурности. Представе о хармоничном јединству света и човека, складне целине постојећег и људске душевности скандал филозофије демистификује као пуке илузије. Наша сазнања о стварима модерност препознаје као непотпуна и хронично недовољна.

У позадини рођења критичког односа према стварности трајно се настанила изолована субјективност, окружена мноштвом бића и ствари о чијем постојању није могла да до краја положи задовољавајући рачун. Скандал филозофије је за резултат имао кризу осећања реалности, јер је у основи скренуо пажњу да наш свет нема свој поуздани корелат у апсолутном знању.

С друге стране, уколико оно што сматрамо реалним не можемо да докажемо, онда се излажемо опасном неразликовању реалног и фиктивног. Штавише, тамо где ништа не важи као реално у истинском смислу, суочени смо са ишчезавањем сваке разлике између фиктивног и реалног.

Ако нема инстанце за коју бисмо чврсто могли да се ухватимо, онда нам недостаје и критеријум на основу којег можемо поуздано да препознамо оно фиктивно, те да га разговетно разликујемо у односу на реално. Искуство губитка поузданих темеља и трајних упоришта логична је последица таквог стања ствари. Уколико у њему препознамо доминантни глас Зивлакове поезије, онда је неопходно да упозоримо да песнику нипошто није стало до носталгичног зазирања златних времена, нити до безутешног ламентација над патологијама нашег времена. Напротив, Зивлаку је превасходно стало да нас упозори, да нам скрене пажњу да савремена констелација субјективности од нас изискује да се изнова подигнемо на ноге и да при том заборавимо на снове о ослонцу и упоришту. Сугестију да се онај ко се придиже мора ослањати сам на себе Зивлак црпи из конкретног историјског искуства као и из савремених поетичких претпоставки. Управо оне нам сведоче о преврату блиског и далеког, тј. о времену чија посебност се препознаје у недовољном суочавању са губитком заједничких референци. Као код Паула Целана, и код Зивлака нема никога да сведочи за сведоке. Изостанак легитимације за лично сведочење додатно компликује недовољна услишеност савремене потребе за проналажењем нових оријентира. Штавише, трапави, неспретни одговори су је само интензивирали:

а хотелска соба из које излазим већ је издата
и да се вратим нећу срести оног који
гледа у сенке оних чија су имена већ заборављена
(Пророчанство)

Инсистирање на поузданом и саморазумљивом песнику се исказује као фатално, унапред осуђено на неуспех. Ствари не стоје другачије ни са бекством од свега познатог у безусловно предавање непознатом:

не ради се ни о томе да видиш себе у другом
а другог у себи
да препознајеш свој језик у његовим вилицама
и његов у твојим беоњачама
ни о даљини која би те издала
ни о близини која би те
опустошила.
(Глувоћа)

Премда фигуре другости, тела, заједништва, представљају повлашћене топосе Зивлакове поезије, сматрамо да она нарочито успешно артикулише мотив повратка, рефлексивног заокрета, освртања ка пореклу и извору. Уколико нам уметничке творевине представљају најпоузданији начин да се упознамо са неком културом у одређеном временском раздобљу, онда нам Зивлак буди свест о својеврсном парадоксу, у којем искуство шока проузрокованог оштрим историјским дисконтинуитетом у нашем случају иде руку под руку са флегматичним игнорисањем историјских поука. Као да позив на колективну моралну мобилизацију бива заглушен лажном утехом да се ништа не може променити и да су ствари одувек биле подједнако рђаве:

логори нису постојали
...
свуда су само сенке промена
које се нису догодиле
и догађаја који неће отпочети
убице нема. ни иследника
ни размене између живота и смрти
(Обретење)

Песников задатак се утолико може метафорично упоредити са сизифовским трудом „да опишемо време које смо већ отписали” (Варшава, јесен). За разлику од Сизифовог терета који се опире својом тежином и масивношћу, Зивлак нам сугерише да савремено бремене проистиче из тврдоглаве жеље да се артикулише и разуме нешто што је већ одбачено и искључено. Попут Рене Шара, и Зивлакове песме сведоче о жељи која пристаје на то да остане само жеља. Криза историјске свести, неповерење у идеолошки прегнране нарације заједничког и заједнице у Зивлаковој поезији бивају регистровани без утопијских наговештаја. Тамни валери његове поезије нам доносе дијагнозу изостале катарзе. Као да пресудно искуство након велике кризе није везано за оздрављење и нови почетак, него за наступање новог лика опортунизма: „што мање питаш, мање ћеш платити” (Мех).

Ипак, свестан да поетски задатак не сме бити сведен на рутинирану резигнацију Зивлак кад-кад уводи две фигуре које доносе наговештаје ведрине: дечака и животињу. Чини се да о јединствености Зивлаковог песничког израза сведочи управо овај несвакидашњи песников дијалог са светом животиња. Бескрајно удаљен од сваке идеализације, тај дијалог нам показује да је песник и те како свестан како дечачке мучилачке грубости, тако и одраслих пројекција, које у животиње учитавају идеално-типске обрасце људских особина. За разлику од Кафкине књижевности која успоставља вишеструке транслације из људског у животињско, те Хајдегерове филозофије која тврди да су животиње сиромашне светом, Зивлакова поезија инсистира на равноправном третману. Такав захтев је превасходно мотивисан непристајањем на саморазумљиво унижење и уништавање животиња:

сићушни пас вучен је на затегнутом ланцу
дечак који га је повлачио личио је на слепу будућност
(Поводац)

Зивлак добро зна да поезија више не евоцира моћ апсолутне слободе, што је чинила у време романтичара и надреалиста. Тамо где је будућност слепа, на делу је неслобода, немилосрдно ропство. Суочена са прагматичном човековом рационалношћу, животиња је неминовно сићушна и немоћна, унапред лишена могућности да измакне статусу корисне ствари који јој је унапред припремљен. Као да се шансе људскости указују тек након наше промене односа према животињском. Док су Рилкеу носорог, лабуд или пантер послужили као изврсне илустрације људских искустава и ситуација, Зивлаков мачак или сова су ту, пред нама, готово да можемо да чујемо откуцаје њиховог срца, и да слутимо осећајност којој наше нелагоде нису потпуно непознате:

али убрзо схвати да сам му брат
да је моје дахтање налик његовом
и да је моје дисање попут плача
(Мачак)

Додир са животињама утолико не упућује на упознавање тамних страна људскости, нити нас наводно сиромаштво њиховог света ослобађа за енергичније упознавање са богатством властитог. Животиње су код Зивлака заузеле место обећавајућег сусрета, нове прилике, шансе за промену. Дакако, њихово појављивање је увек прегнирано ироничним преображајем песничког осећаја блискости и тоpline који у наредном тренутку прелази у дистанцу и хладноћу. Ако је промена самоодноса уписана у почетак нашег искуства стварности као мноштвене и хетерогене, онда нам обраћање другачије врсте пажње према животињама доиста дозвољава да помислимо на самоосвешћење. Мењањем односа према униженом бићу мењам себе, а мењајући себе тек постајем свестан своје властите унижености:

она је она сама. она је она сама. има ли светије
речи која истовремено погађа и издаје,
има ли ведрије
помисли о свету. он је сам. он је сам он.
а ко сам ја драга звери, ко сам ја светости
(Мачка)

Пресмело би било рећи да Зивлакове животиње отеловљују ситуацију песника и поезије у савременом свету. Ипак, поједини стихови нас упућују управо у томе правцу:

кога сад да затворим у кавез:
пустињског лава
којег ћу научити да пева
и тако га убити
(Кавез)

Учење певања испоставља се као судбинско за све оне који су у њему узнапредовали. Адепти певања затворени су у кавезима поезије. Обећање њиховог певања унапред је маргинализовано, ућуткано, осујећено: „кад смо сами у глумом разговору” (Систола).

Чему још савремена поезија?

Зивлаков песнички *credo* почива на увиду да грађење поетске фикције више не служи као јемство поузданости важеће нарације о времену и простору, о прошлости и садашњости. Осигуравање знања о стварности више се не гради посредством инстанце која је спољашња том знању. Отуда савременост пружа шансу поезији да нам укаже на језичку територију с оне стране масовних медија и гашења личности:

где год се окренеш свуда су обећања
са екрана довикују да је дан одлуке

да је тренутак који се не пропушта
и да су пронашли видиковац са којег
се најбоље види
(Гвоздене вилице)

При том се песникова субјективност не испоставља у симулацији гигантског отпора спрема постојећег, већ му се пре приближава ослушкујући хетерогене и међусобно несводиве поруке. Доиста, савремена поезија сачувала је своје право на постојање управо захваљујући окупљању различитих гласова. Она више није упућена на чување поуздане опозиције између чулног и интелигибилног, између слике и идеје. Најмаркантнији гестови савремене поезије зачињу се управо у ишчезавању тих супротности. Више него икада раније, поезији је омогућено да сликом изрази идеју, да идејом евоцира слику. Оставивши иза себе круту разлику између стварности у фикције, поезија је по природи ствари остала принуђена да изнова, на себи својствен начин испостави конфигурације човековог односа према свету и према самоме себи.

Као сеизмографија савремене субјективности, поезија Јована Зивлака не уводи свога читаоца у безмерне меандре фантазираног света. Напротив, црвена нит која се провлачи кроз различите периоде његовог стварања показује нам да реалност није ни изблиза реална онолико, колико бисмо хтели да верујемо. То наравно не значи да савременост привилегује позу сувереног песничког става којем је дозвољено да својим стиховима непрекидно денунцира бесмислене феномене реалног света. Романтичарско поверење у снагу која се рађа у слабости и фрагилности песничког израза одавно је трансформисано у другачије стање ствари. Доиста, тамо где нестане разлика фиктивног и реалног нужно доспева у кризу и одрживост говора о субјективности имуној на свет објеката који је окружују. Поезија постаје могућа тек уколико је најпре засићена искуством. Реч песника више није

стабилна, он је у прилици да говори о себи тек након што се најпре измести изван себе. Савремена поезија отуда интегрише и критику субјективности, али се она нипошто не одвија у психотичној загледаности у дубине властите душевности нити у неуморним језичким сецирањима доживљеног времена. Напротив, критика субјективности се успоставља на полеђини певања о „објектима”, њу је могуће артикулисати тек имајући у виду излагања феномена „спољашњег” света.

За разлику од Кантовог филозофског скандала, чија шокантност проистиче из јасно изговореног увида у раздвојеност онога за шта се веровало да пребива у складу и јединству, скандал савремене поезије састоји се у постулирању јединства, узвишеног статуса и стабилности тамо где је на делу хетерогено мноштво, маргинализација и неизвесност. Речју, скандал се некада састојао у дијагнози измаклог, изосталог јединства, док је данас пресвучен у оптимистичну вештину усиљеног симулирања јединства. Било да је реч о позданој дефиницији поезије и њеног задатка, било о емфази снажне песничке субјективности која суверено кује у стихове своје представе о свету, Зивлакова поезија веома често садржи и лекције из поетичког отрежњења:

беше један паметњаковић
говорио је о поезији. тешко је то замислити
то царство у којем се још увек врача и у пепелу тражи
оно што се не може наћи.
(О речи)

Уколико је борба за друштвени статус уметности некада подразумевала и обећање хуманије заједнице у будућности, данас она упозорава на ерозију постојећих облика заједништва. Обећање среће устукнуло је пред слутњом несреће. Уметнички посредовано обећање прогреса, бољег сутра, савремена поезија је пре-

окренула у упозоравајуће указивање на регрес. Већ је Батај приметио да уметници у савременом свету формирају заједницу оних који су лишени заједнице. Снагу такве „негативне заједнице” Зивлак нити прецењује нити потцењује:

и све носи терет
који се увећава и збраја
као стог у пољу који се не распада
(Терет)

Слика непропадивог стога у пољу аналогна је вишедеценијском трајању песника усред несклоних околности. То време је Зивлаковој поезији постепено додавало на језичкој оштрини, чинећи да ткиво његових стихова постане гушће, стрпљивије и конзистентније. Искуство читања те поезије нам превасходно говори да реч *зрелости* није у потпуности обесмишљена. Својим доследним непристајањем да буде асоцијативна игра о узвишеним темама, Зивлакова поезија је мало по мало прегнирана искуством људског сазревања у међупростору између речи и ствари. Премда његови стихови најчешће посредују фигуре знања које је „немушто” и чија функција се састоји у лажном уљуљкивању, односно слабићким, провинцијалним фантазијама о великој учености, сматрамо да песничко лукавство није довољно успело. Зивлакове песме свој извор немају у посебностима песничке Аркадије. Оне су, од прве до последње, последице стрпљивог труда, нескривене тежње ка сазнању. Међу песничким сазнањима, нарочито је препознатљив увид да су односи важнији од садржаја. Утолико је и наш однос према сазнавању далеко важнији од конкретних увида до којих смо дошли. Тако и „немушто знање” песника Јована Зивлака ваља читати из перспективе човека чије дело показује да енергична, али уједно и дезилузионирана потрага за спознајом представља кључну одлику *conditio humana*.

БЕЛЕШКА О ПИСЦУ

Јован Зивлак (1947, Наково), песник, есејист и критичар. У Новом Саду је дипломирао на Филозофском факултету на одсеку за Српски језик и књижевност.

Био је главни уредник часописа *Поља*. Водио је издавачку кући *Светлови*. Сада води издавачку кућу *Адреса*. Уредник је и покретач часописа *Злаћина трепа* од 2001. године, а од 2005. и оснивач је и директор Међународног новосадског књижевног фестивала. Био је председник Друштва књижевника Војводине од 2002. до 2010. године.

Заступљен је у многим антологијама српске и светске поезије у земљи и иностранству.

Књиге песама: *Бродар* (1969), *Вечерња школа* (1974), *Чеснар* (1977), *Троножац* (1979), *Чекрк* (1983), *Најев* (1989), *Зимски извештај* (избор, 1989), *Чејршуша* (1991), *Обрештење* (избор, 1993, 1994, 1995), *Ошрво*, 2001, *Песме* (1979–2005), 2006, *О тајдама* (2010) и *Они су ушли у дом наш* (2012).

Књиге есеја: *Једење књије* (1996), *Аурине сенке* (1999), *Сећање и сенке* (2007).

Песничке књиге у преводу: *Trepied* (француски, 1981), *Penge* (мађарски, 1984), *Trinožnik* (македонски, 1985), *Zol gostin* (македонски, 1991), *Il cuore del masca-lazone* (италијански, 1994), *Zly host* (словачки, 1997), *Penitenta* (румунски, 1998), *Poemes choisis* (француски, 1999), *Zol gostin i drugi pesni* (македонски), 2007, *Зъл юсти и гпуји стихове* (бугарски, 2008), *Gedichte, Mitles-*

buch 79 (немачки, 2009), *Despre gaide* (румунски, 2009), *Szczeliny czasu* (пољски, 2011), *Слизане* (бугарски, 2012), *Winterbericht* (немачки), 2013), *Le roi des oies* (француски, 2014).

Приредио књиге: Јован Дучић: *Песме*, 1996; Данило Киш: *Ауџојоеџике*, есеји, 1999; Душан Васиљев: *Песме*, 2000; Милорад Павић: *Панонске лејенде*, приче, 2000; Лаза Костић: *Међу јавом и мед сном, ђесме*, 2001; *Најлејше ђесме Драћана Јовановића Данилова*, 2002; Лаза Костић, *Песме*, 2009. године; *Анџолоџија Бранкове наїраде* (1954–2010), 2010, *Поезија и еџеџика Лазе Косџића* (зборник), 2010, *Ђура Јакџић* (зборник), 2012, *Бранко Раџичевић* (зборник), 2012.

Књижевне награде: Млада Струга 1974; Павле Марковић Адамов (поезија), 1992; Круна Деспота Стефана Лазаревића (поезија), 1993; Станислав Винавер (Једење књиге, есеј), 1995; Душан Васиљев (поезија), 1997; Награда Златна значка КПЗ Србије (књижевност и издаваштво), 1998; Награда Друштва књижевника Војводине за књигу године (Аурине сенке, есеј), 1999; Награда Стеван Пеџић (целокупно дело), 2001; Октобарска награда града Новог Сада (књижевност), 2001; Милица Стојадиновић Српкиња (поезија), 2003; Велика Базјашка повеља (поезија), Темишвар, 2006. и награда Димитрије Митриновић (поезија), 2010. године.

САДРЖАЈ

ТРОНОЖАЦ (1979)

Јела са зачинима	7
Бог је сићушан	9
Притежем сандале	10
Челом међу очи	11
Амин	12
Ноћна птица. Ноћни лептир	13
Преслишавам се	14
Дакле боговски ручак	15
Новац за новац	16
Ах где си	17
Радосно за догађај везан	18
Говорим јасним реченицама	19
Лак сам и покретљив	20
Љубав. љубав	21

ЧЕКРК (1983)

Како сам обавештен	25
Лезичак	26
Осветљење је слабо	28
Једанпут	30
Моја душо	31
Дођи слатка зимо	32
Шиба	33
Скитач	35
Вода ће порастати	36
Слепи певач	37

Недопустиво.....	38
Слава.....	39
Ровињ.....	40
Сентандреја.....	41
Талир.....	42
Папагај.....	43
Мачка.....	44
Узлеће шишмиш.....	45
Никад.....	46
Варошица.....	47
Шта је сад на реду.....	49
Лисје.....	50

НАПЕВ (1988)

Зимски извештај.....	53
Ни.....	54
Вај.....	56
Кашаљ.....	57
О творитељко.....	58
Црни синко.....	59
Напев.....	60
Превод уста.....	61
Беше знано.....	62
Испљувак.....	63
Оковратник.....	64
Не враћај се касно кући.....	65
Драгано моја.....	66
Нико.....	67
Зенице.....	68
Погибао.....	69
Мистрија.....	70
Трепет.....	71
Писар.....	72
Зденац.....	73
Подлац.....	75
Ха.....	76

ЧЕГРТУША (1991)

Зао гост	79
Ловачка прича	81
Твор	83
Мачје њушке	84
Пуста крајина	85
Отац или син	87
Ноктурно	89
Обретење	90
Ода	92
Краљ гусака	93
Ту	94
О	95

ОСТРВО (2001)

Поводац	99
Особено	100
Венац	101
Предео	102
Адреса	103
* * *	105
Кратке ноге	106
Страшни суд	108
Кров	109
Океан	111
Душо	113
Срце ниткова	114
Муња	115
Тетиве	117
Уши	118
Не губи време	119
Систола	120
Кавез	122
Вид	124
Тамо-амо	126
Приврженост	128

Окрећем се у богу.....	129
Острво.....	131

О ГАЈДАМА (2010)

Тег	135
Силазак.....	137
Сток	139
Терет	141
Олово	142
Степеник	144
Гајеви	145
Савиј се	146
Шта	148
О гајдама	150
Кошара	152
У сумрак	153
Призор	154
Пуцањ	155
Растанак	156
Доушник.....	158
Доброчинитељ	160
Балегар	162
Битанга	164
Заклетва.....	166
Магарац	168
Ловац	170
Мачак.....	172
Брехтове куће	173
Гвоздене вилице	175
Одреци се	177
Под облацима	179
Памћење.....	180

НОВЕ ПЕСМЕ (2014)

Београдска кошава.....	185
О. речи.....	187

Поседи	189
Варшава, јесен	190
Нигде да пошаљемо срца	191
Порочанство.....	193
Глувоћа	195
 Напомена	 197
 Поговор – Драган Проле СКАНДАЛ ПОЕЗИЈЕ „НЕМУШТО ЗНАЊЕ” ЈОВАНА ЗИВЛАКА	 199
 Белешка о писцу.....	 209

Јован Зивлак
ПОД ОБЛАЦИМА
Изабране и нове ђесме
1979–2014

Прво издање

Главни уредник *Јованка Николић* • Рецензенти *Никола
Сврајнић, Владимир Гвозден* • Ликовна опрема *Киншаса*
• Коректура *Јованка Николић* • Издавачко предузеће
„АДРЕСА”, Нови Сад, Фрушкогорска 37 • Припрема
Car@jova • Штампa „МБМ плас”, Нови Сад • 2014 • Те-
лефон пласмана (021) 454-048 • Е-mail: j47zivlak@sbb.rs
• www.adresa.co.rs